

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Yläkoulut ja nuorisotyö
toiminnallisempaan yhteistyöhön**

Elisa Brusila

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

3 / 2018

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Elisa Brusila	Sivumäärä 44 ja 2 liitesivua
Työn nimi Yläkoulut ja nuorisotyö toiminnallisempaan yhteistyöhön	
Ohjaava opettaja Sari Höylä	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja ToiMeen!-hanke, Kim Lindbland	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia yläkoulujen ja nuorisotyön toiminnallisen yhteistyön mahdollisuuksia ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Tarkoituksena on selvittää yläkouluissa toteutuneita toiminnallisuutta ja fyysistä aktiivisuutta edistäviä toimintatapoja. Yläkouluikäisten fyysinen aktiivisuus on vähentynyt huolestuttavalla tavalla. Nuoret viettävät suurimman osan ajastaan koulussa ja sen vuoksi koulun arkeen pitäisi saada fyysistä aktiivisuutta tukevia toimintatapoja. Oppilaat istuvat passiivisesti valitettavan pitkiä aikoja koulupäivän aikana. Toiminnallisuuden lisääminen opetukseen voisi ratkaista passiivisuuden ongelman.</p> <p>Opinnäytetyön tilaajana toimii ToiMeen!-hanke, jonka tarkoituksena on kehittää yläkoulujen arkea toiminnallisempaan ja fyysisesti aktiivisempaan suuntaan. Hankkeen nimi tiivistää hankkeen pääasiallisen tehtävän: Toiminnalliset menetelmät avuksi aineenopettajan arkeen. Hanke sai alkunsa vuonna 2015 ja hanketta koordinoi Humanistinen ammattikorkeakoulu ja rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö. Hanke on tarjonnut valtakunnallisesti yläkoulun opettajille koulutuksia ja materiaaleja toiminnallisuuden tukemiseksi.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimusaineisto on kerätty haastattelemalla kolmen kunnan yläkoulujen opettajia, rehtoreita sekä nuorisotyöntekijöitä. Kohdekuntia olivat Lahti, Kotka ja Orivesi. Tutkimusmenetelmä oli laadullinen puolistrukturoitu yksilöhaastattelu. Tietoperustaa aiheeseen kartoitettiin havainnoimalla ja keskustelemalla hankkeessa toimivien työntekijöiden kanssa. Aihetta tutkittiin tämän tietoperustan sekä monipuolisten lähteiden avulla.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksista selviää, että yläkoulujen ja nuorisotyön tekemä yhteistyö nähdään koulujen toimintaa kehittävästä ja tukevasta muotona. Nuorisotyön merkitys ja nuorisotyöntekijöiden tuoma uusi, läsnä oleva ja turvallinen aikuinen koetaan kouluissa nuorten hyvinvointia ja koulumenestystä tukevaksi. Yhteistyön haasteina nähdään resurssien niukkuus, kuten nuorisotyöntekijöiden ja koulupihan välineiden vähäinen määrä.</p> <p>Kehittämistyön aihe on ajankohtainen ja keskustelua herättävä. Toiminnallisuuden lisääminen kouluihin ei ole yksiselitteinen asia ja se vaatii koko koulun henkilökunnalta ja myös oppilailta asenteellista muutosta sekä kiinnostusta muuttaa koulun toimintakulttuuria. Tämä opinnäytetyö antaa tietoa ja konkreettisia esimerkkejä toimivan yhteistyön luomiseksi yläkoulujen ja nuorisotyön välillä. Opinnäytetyö on merkityksellinen yläkoulujen opettajille ja nuorisotyöntekijöille, jotka työskentelevät yhteistyössä koulujen kanssa. Työ antaa ohjeita ja valmiuksia toimivaan yhteistyöhön ja sitä kautta saadaan lisättyä toiminnallisuutta koulun arkeen.</p>	
Asiasanat Fyysinen aktiivisuus, toiminnalliset menetelmät, nuorisotyö, yläkoulu, yhteistyö	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Elisa Brusila	Number of Pages 44 and 2 p. app
Title Developing functional co-operation between schools and youth work	
Supervisor Sari Höylä	
Subscriber and/or Mentor ToiMeen!, Kim Lindblad	
Abstract <p>. The goal of the thesis is to examine the possibilities of functional co-operation and its influential factors between junior high-schools and youth work. The objective is to find out what kind of functional and physically active policies have been carried out in junior high-schools. The physical activity of junior high-school students has decreased alarmingly. Young people spend most of their time at school and that's why the school should work for its everyday to be physically more active. Students sit passively for worryingly long periods of time during the school day. Adding functionality to teaching could solve the problem of passiveness.</p> <p>This thesis was ordered by the ToiMeen! -project. The aim of ToiMeen! is to develop the everyday of junior high-schools to be more functional and physically active. The name ToiMeen! in Finnish stands for "functional methods to help the teacher's daily life". The project started in 2015 and it's coordinated by the Humak University of Applied Sciences and funded by the Ministry of Education and Culture. ToiMeen! has provided courses and materials for teachers in junior high-schools nationwide.</p> <p>The research material of the thesis was collected by interviewing junior high-school teachers and principals and youth workers in three different municipalities. The target municipalities were Lahti, Kotka and Orivesi. I used qualitative half-structured individual interview as the research method. The knowledge base was gathered by observation and discussing with the workers of the project. The topic was studied with the help of this knowledge base and diverse sources.</p> <p>The results of this thesis show that co-operation between junior high-schools and youth work is seen as a way to develop and support the functioning of schools. The significance of youth work and the new present and safe adult are seen to support the academic success and well-being of the young. Lack of resources, like small amounts of youth workers and schoolyard equipment are seen as a challenge for co-operation.</p> <p>The subject of this development work is current and raises discussion. Adding functionality to schools is not that simple though. A change in attitude and willingness to change the school procedure and policies is needed both from the staff and the students. This thesis gives information and concrete examples on how to create functional co-operation between junior high-schools and youth work. This thesis is meaningful for teachers and youth workers who co-operate in schools. It provides instructions and guidelines for functional co-operation which can be used to increase functionality in schools.</p>	
Keywords Physical activeness, functional methods, youth work, junior high-school, co-operation	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TILAAJA - TOIMEEN!-HANKE	7
3 TOIMINNALLINEN KOULUYHTEISTYÖ	10
3.1 Nuorten fyysisen aktiivisuuden vähentyminen	11
3.2 Toiminnalliset menetelmät	14
3.3 Nuorisotyö	16
3.4 Nuorisotyö koulussa	17
4 KEHITTÄMISTYÖN KUVAUS	20
4.1 Tutkimusmenetelmät	20
4.2 Kohderyhmä	23
5 TULOKSET	24
5.1 Toiminnallinen yhteistyö Lahdessa	25
5.2 Toiminnallinen yhteistyö Kotkassa	29
5.3 Toiminnallinen yhteistyö Orivedellä	32
5.4 Johtopäätökset	34
6 POHDINTA	37
6.1 Kehittämissuhteet	37
6.2 Arviointi	38
LÄHTEET	41
LIITTEET	45

1 JOHDANTO

Nykymaailmassa istutaan paljon ja arkiliikunta ja aktiivisuus ovat vähentyneet. Liikunta ja toiminnallinen fyysinen aktiivisuus eivät enää välttämättä sisälly lasten ja nuorten koulupäivään. Se on suuri uhka tulevien työikäisten terveydelle ja hyvinvoinnille tulevaisuudessakin. (Tammelin 2008.) Helsingin Sanomat uutisoi 15.12.2016 Liitu-tutkimuksen huolestuttavista tuloksista näin: ”*Osa lapsista ei pääse enää kyykkyyyn eikä pysty istumaan selkä suorassa – tutkimus piirtää karun kuvan koululaisista*”. Tutkimuksen mukaan vain joka viides 11-15 -vuotiaista koululaisista liikkuu päivittäisen liikuntasuosituksen mukaisesti eli tunnin päivässä (Kokko & Mehtälä 2016, 10).

Maailman terveysjärjestön WHO:n suositusten mukaan 5-17-vuotiaiden nuorten tulisi harjoittaa päivittäin vähintään tunnin verran fyysisesti kohtuullisen raskasta liikuntaa (WHO 2011). Lisäksi suositusten mukaan nuorten tulisi välttää yli kahden tunnin pituisia istumisjaksoja. Viihdemedian ääressä ruutuaikaa saisi olla korkeintaan kaksi tuntia päivässä. (Nuori Suomi 2008.) Valtakunnallisen fyysistä suorituskykyä testaavan Move-mittauksen perusteella 9-15-vuotiaat nuoret viettävät valveillaoloajastaan jopa puolet ajasta istuen tai makuullaan (Finne 2017, 29). Nämä ovat huolestuttavia tuloksia ja nuorten fyysisen aktiivisuuden heikkenemiseen pitäisi puuttua yhä enemmän kouluissa, jossa nuoret viettävät suurimman osan ajastaan.

Opinnäytetyöni tavoitteena on tutkia yläkoulujen ja kunnallisen nuorisotyön toiminnallista yhteistyötä. Haluan selvittää millä tavoilla nämä tahot edistävät nuorten fyysistä aktiivisuutta. Tutkin, millaisia toimintamalleja on jo käytössä ja miten niitä voidaan kehittää. Haasteeksi opinnäytetyöhöni liittyen ilmeni se, että koulunuorisotyötä on tutkittu paljon, mutta kohdistetusta toiminnallisesta koulun ja nuorisotyön välisestä yhteistyöstä ei löydy paljoa tietoa. Koulun ja nuorisotyön yhteistyön vaikutuksista nuorten fyysiseen aktiivisuuteen ei ole myöskään tarkkaa määriteltyä tietoa tai tutkimustuloksia. Kerron yleisesti koulun ja nuorisotyön yhteistyöstä, mutta erityisesti toiminnallisuuden ja fyysisen aktiivisuuden lisäämisen näkökulmasta.

Opinnäytetyön tilaajana toimii Humanistisen ammattikorkeakoulun koordinoima ja Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama ToiMeen!-hanke. Hanke on selvittänyt yläkouluilla käytettäviä toiminnallisia menetelmiä ja jakanut tietoa koulutuksien ja materiaalien tarjoamisen kautta. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää yläkoulujen henkilökunnan ja nuorisotyöntekijöiden ajatusmaailmaa toiminnallisuuden tarpeesta ja sen lisäämisestä sekä yhteistyöhön vaikuttavista tekijöistä. Lisäksi tavoitteena on kartoittaa jo olemassa olevia toimintamalleja yläkoulujen ja nuorisotyön yhteistyöstä sekä antaa tietoa ja ideoita yläkoulujen henkilökunnalle ja nuorisoalan ammattilaisille toiminnallisempaan yhteistyöhön. Samalla tavoitteena on tukea nuorten hyvinvointia ja lisätä fyysistä aktiivisuutta antamalla suuntaa antavia avaimia ammattilaisille toiminnallisemman koulumaailman luomiseen.

Etenkin yläkoulujen oppilaiden fyysinen aktiivisuus on vähentynyt. Alakouluissa lapset ja nuoret liikkuvat yläkoululaisia useammin koulumatkat omin jaloin ja touhuavat aktiivisesti välitunneilla. Tähän vaikuttaa nuorten asenteet ja muutokset yläkouluikään siirtyessä. ”Yläkoululaisen statuksen” omaava nuori voi ajatella liikkumisen ja kaikenlaisen aktiivisuuden jopa nolona. Vahvana tekijänä nähdään myös koulujen piha-alueiden muutos alakoulujen kiipeilytelineistä ja liikuntavälineistä yläkoulujen yksinkertaisiin ”hengailu alueisiin”, jossa aktivoiva tekeminen on valitettavan usein minimissään. Käsitteenä liikunta saattaa aiheuttaa joillekin oppilaille ja opettajillekin epämiellyttäviä mielikuvia ja tuntemuksia. Silloin olisikin parempi puhua oppilaiden aktivoinnista tai passiivisuuden purkamisesta kuin liikunnan lisäämisestä. Yläkouluissa toimintakulttuuriin pitäisi tulla muutosta ja aktivoivaa otetta oppilaiden fyysisen aktiivisuuden edistämiseen ja liikuttamiseen osana koulupäivää. Pitäisi luoda positiivinen kulttuuri liikunnan ja toiminnallisuuden innostamiseen yläkoululaisille. Nuorten ääni olisi hyvä saada kuuluviin, jotta kouluinstituutio tietää, millä tavoilla nuoret itse haluavat toiminnallisuutta koulupäivän arkeen ja esimerkiksi välitunteihin liittyvää aktivoivaa tekemistä. (Rajala, Turpeinen & Laine 2013.)

2 OPINNÄYTETYÖN TILAAJA - TOIMEEN!-HANKE

Opinnäytetyön tilaajana toimii Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama ToiMeen! -hanke, joka sai alkunsa vuonna 2015. Hankkeen nimi tarkoittaa: Toiminnalliset menetelmät avuksi aineenopettajan arkeen. Hankkeen päätavoitteena on kehittää yläkoulujen arkea toiminnallisempaan ja fyysisesti aktiivisempaan suuntaan. Tarkoituksena on lisätä erilaisia toiminnallisia menetelmiä osaksi opetusta. Hanke on kolmivuotinen, jota Humanistinen ammattikorkeakoulu koordinoi. Hanke tarjoaa koulutuksia, materiaalia ja vinkkejä valtakunnallisesti yläkoulujen opettajille ja rehtoreille suomeksi ja ruotsiksi sekä englanniksi. (ToiMeen! 2018.)

Hanke on kartoittanut valtakunnallisesti yläkouluissa käytettyjä toiminnallisia ja fyysistä aktiivisuutta edistäviä menetelmiä. Kartoituksen jälkeen hanke on tarjonnut yläkoulujen opettajille ideoita ja menetelmiä toiminnallisten menetelmien käyttöönotosta koulutuksien muodon. Yläkouluille tarjottu koulutus on ilmainen ja kaksiosainen. Koulutuksen ensimmäisessä osiossa pureudutaan toiminnallisten menetelmien käyttötarkoitukseen ja kartoitetaan, mitä menetelmiä koulussa jo käytetään. Lisäksi käydään läpi syitä, miksi toiminnallisuus on tärkeää ja hyödyllistä ottaa käyttöön tai lisätä sitä koulujen arkeen. Koulutuksessa opettajat pääsevät miettimään sekä harjoittelemaan konkreettisia keinoja, joilla pystyttäisiin vähentämään oppilaiden istumista. Lisäksi pohditaan, mitä muita koulualueen tiloja voitaisiin hyödyntää opetuksessa. Koulutuksen toisessa osiossa käsitellään kyseisen koulun omia mahdollisuuksia rakentaa koulun toimintakulttuuria toiminnallisempaan suuntaan. Molemmissa koulutuksissa harjoitellaan käytännössä erilaisten toiminnallisten menetelmien hyödyntämistä. Koulutuksissa opettajat ovat antaneet kiitosta siitä, että koulutuksissa pääsee jakamaan ajatuksia ja kohtaamaan kollegoita sekä oppimaan toiminnallisten menetelmien käyttöä käytännössä. (mt. 2018.)

Mielenkiintoni hanketta kohtaan heräsi alkuvuodesta 2017. Silloin tutustuin hankkeeseen paremmin ja osallistuin keväällä hankkeen järjestämiin koulutuksiin havainnoinajana Kokkolassa ja Kalajoella. Sain paljon konkreettista tietoa siitä mikä on hankkeen

tarkoitus ja millaisia koulutuksien sisällöt ovat. Havaintoni avulla sain myös käsitystä siitä, millä tavalla opettajat suhtautuvat toiminnallisiin menetelmiin. Pian tämän jälkeen päätin aloittaa syksyllä harjoitteluni ToiMeen! -hankkeessa ja tehdä hankkeeseen myös opinnäytetyön. Harjoitteluni aikana työskentelin hankkeen työntekijöiden kanssa ja heiltä sain myös paljon ideoita ja näkemyksiä opinnäytetyöni kehittämistehtävään.

Koin vahvaa kiinnostusta hankkeen ideologiaan ja tavoitteisiin ja halusin päästä tutkimaan aihetta lisää. Minua kiinnosti toiminnallisten menetelmien käyttäminen opetuksessa ja erilaiset keinot, joilla pystytään edistämään nuorten fyysistä aktiivisuutta sekä nuorisotyön mahdollisuudet kouluissa. Pohdimme yhdessä ToiMeen! -hankkeen projektipäällikön ja projektityöntekijän kanssa opinnäytetyön rajausta ja yhdessä päädyimme siihen, että olisi hyvä selvittää yläkoulujen ja nuorisotyön yhteisiä toimintamalleja. Nuorisotyöntekijän paikka, tuoma tuki ja mahdollisuudet koulumaailmassa nimenomaan toiminnallisuuden tukemiseen olisi hyvä selvittää. Näitä erilaisia toiminnallisuuden ja fyysisen aktiivisuuden lisäämisen toimintamalleja olisi hyvä saada levitettyä myös muihin kouluihin, joita hankkeen aikana ei tavoitettu ja koulutettu.

Hanke tekee tiivistä yhteistyötä Liikkuva koulu -ohjelman kanssa, joka on yksi hallitusohjelman osaamisen ja koulutuksen kärkihankkeista. Hallitusohjelman tavoitteena on, että jokainen peruskoululainen liikkuu tunnin päivässä. (Hallitusohjelma 2015, 17.) Liikkuva koulu -ohjelman toteuttajina ovat Opetushallitus, opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, puolustushallinto, aluehallinto, järjestöt, LIKES-tutkimuskeskus sekä tärkeimpinä toimijoina koulut ympäri Suomen. Liikkuvan koulun päätavoitteina pyritään vähentämään istumista, liikkumaan enemmän välitunneilla ja tuetaan toiminnallisten menetelmien käyttöönottamista oppimisen avuksi. Liikkuvan koulun toiminta-ajatuksena on yhdessä toimiminen ja vuorovaikutuksellisuus. Ottamalla oppilaat mukaan suunnitteluun ja päätöksentekoon luodaan yhteisöllisempiä ja viihtyisämpiä koulupäiviä. (Liikkuva koulu 2017.) ToiMeen! -hanke perustuu osaltaan samanlaisiin tavoitteisiin ja lähtökohtiin. Hankkeessa on huomioitu portaittain yläkouluissa käyttöön otettu uusi opetussuunnitelma, jossa toiminnallisuus ja oppiaineiden integrointi ovat keskiössä. (Pekanheimo 2016, 62-63.) Joulukuussa 2016 ToiMeen! -hanke sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogiopiskelijat osallistuivat Turussa jär-

jestettyyn Lasten ja nuorten liikunnan ja fyysisen toimintakyvyn tila- seminaariin. Seminaarissa luennoi UKK-instituutin johtaja Tommi Vasankari mm. liikunnan merkityksestä sekä useiden toimijoiden yhteistyöstä ja sen vaikutuksista suoraan lasten ja nuorten arkeen. ToiMeen!-hankkeen projektipäällikkö Kim Lindblad tiivisti Tommi Vasankarin esitelmästä nousseet asiat seuraavasti:

Siitä kävi selkeästi ilmi, miten tärkeä rooli koululla on liikkumisessa. Lapset ja nuoret, jotka eivät harrasta, liikkuvat selkeästi enemmän koulupäivän aikana kuin muina aikoina. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että mikäli koulu ei lasta tai nuorta liikuta, niin sitä ei tee kukaan tai mikään muukaan. Näin ollen koululla on tärkeä tehtävä tukea lapsia ja nuoria löytämään oma polkunsa liikunnallisten harrastusten pariin. (Muittari 2017.)

Koulun toiminnalla on paljon vaikutusta nuorten liikkumiseen ja fyysiseen aktiivisuuteen. Nuoren terveyden ja tulevaisuuden kannalta on huolestuttavaa, jos nuori ei ole fyysisesti aktiivinen vapaa-ajallaan ja sen lisäksi nuori istuu passiivisesti koko koulupäivän. Fyysisen aktiivisuuden puute alkaa näkyä hyvinvoinnissa ja oppimiseen liittyvissä asioissa. Erilaiset hankkeet ja ohjelmat ovat onneksi tukemassa kouluja. Liikkuva koulu -ohjelma liikuttaa nuoria koulussa ja pyrkii innostamaan nuoria vaikuttamaan oman koulunsa liikuntamahdollisuuksiin ja kouluviihtyvyyteen. ToiMeen! -hanke sen sijaan kannustaa ja kouluttaa yläkoulujen henkilökuntaa toiminnallisuuden lisäämiseen. Koulujen johdolla ja opettajilla on suuri rooli siinä, millainen toimintakulttuuri kouluissa vallitsee. Oppilaat innostuvat ja aktivoituvat toiminnallisiin oppitunteihin, teemapäiviin ja välitunteihin helpommin, kun koko kouluyhteisö on siinä mukana. Opettajilta lähtevät toimintatavat tuoda toiminnallisuus osaksi opetusta ja koko koulun toimintaa ovat avainasemassa nuorten fyysisen aktiivisuuden edistämässä. Ulkopuolisten tahojen ja toimijoiden ideat ja avustukset voivat olla tärkeitä muutossuuntia koulujen toimintamalleihin ja sitä kautta oppilaiden liikunnan innostamiseen ja lisäämiseen.

3 TOIMINNALLINEN KOULUYHTEISTYÖ

Koulut tekevät yhteistyötä erilaisten toimijoiden kanssa, jotka ovat kuvattuna kuviossa 1. Lisäksi kuviossa 1 on kuvattu mahdollisuuksien kirjo erilaisista oppimisympäristöistä. Erilaisten yhteistyötahojen kanssa on mahdollisuuksia muuttaa opetusta käytännönläheisempään ja toiminnallisempaan muotoon. Yhteistyötahot voivat järjestää teemapäiviä, vierailuja tai he voivat tulla pitämään oppitunnin heidän työtään koskevasta aiheesta. Opinnäytetyössäni keskityn vain yläkoulujen ja nuorisotyön yhteistyöhön, toiminnallisuuden ja fyysisen aktiivisuuden lisäämisen näkökulmasta. Nuorisotyön monimuotoinen työote, ohjaamistaito ja nuorten kohtaamistaito ovat hyvä lisä opettajien vankkaan opetustaitoon. Yhdessä näillä tahoilla on enemmän mahdollisuuksia tuottaa oppilaille kouluympäristöstä ja erilaisista opetusmenetelmistä oppilaita aktiivisia ja toiminnallisempia oppimiskokemuksia.

Kuvio 1. Koulun yhteistyömahdollisuudet.

Tomi Kiilakosken (2014, 47) koulun ja nuorisotyön kehittämishankkeen aineistosta tulee selville, että väsyttävimmät tilanteet luokahuoneissa liittyivät passiivisiksi koettuihin opetustapoihin, joissa vuorovaikutus ja vertaisoppiminen puuttuvat. Pyrin selvittämään, millä keinoin passiivisiksi koetut opetusmenetelmät ja pitkästyttävät oppitunnit samoissa oppimisympäristöissä saataisiin muutettua toiminnallisiksi ja sen myötä paremmin palvelemaan jokaista oppijaa. Koulua ei voida kehittää toiminnallisemman yhteisön suuntaan tuomalla sinne jotakin hetkellistä ulkopuolista toimintaa, joka vain sekoittaa koulussa toimivien henkilöiden arkea. Sen sijaan koulun päivittäiseen toimintakulttuuriin pitäisi kehittää uusia ja toimivampia, paremmin nuoria tukevia rakenteita (Kii-

lakoski 2014, 23.) Nuorisotyöntekijän läsnäolo ja tuki toteutuisi parhaiten, jos nuorisotyöntekijä olisi käytettävissä koululla enemmän kuin muutaman tunnin viikossa, jolloin olisi mahdollista päästä kasvatuskumppanuuteen (Kolehmainen & Lahtinen 2014). Olisi siis hyvä, että koulun ja nuorisotyön välinen yhteistyö olisi suunniteltua ja pitkäkestoista ja näin myös tavoitteellisempaa ja toimivampaa.

3.1 Nuorten fyysisen aktiivisuuden vähentyminen

Fyysinen aktiivisuus on käsitteenä laajempi kuin liikunnan tai liikkumisen käsitteet, sillä se sisältää myös liikkumattomuuden sekä tavallisen arki- ja hyötyliikunnan sisällöt ohjatun liikunnan lisäksi (Tammelin 2008). Yläkouluikäisillä nuorilla arki- ja hyötyliikuntaa voi olla esimerkiksi koulumatkat kulkiessa kävellen tai pyöräillen. Fyysinen aktiivisuus edistää niin ihmisen psyykkistä kuin fyysistäkin hyvinvointia. Useat tutkimukset osoittavat, että toimiakseen ja kehittyäkseen ihmiskeho tarvitsee riittävän määrän säännöllistä fyysistä aktiivisuutta. (Vanttaja, Tähtinen, Zacheus & Koski 2017, 9.) Etenkin nuoruusiässä tämä on huomionarvoinen asia, sillä oppiminen on helpompaa ja mielekkäämpää, kun keho toimii aktiivisesti. Fyysinen aktiivisuus onkin mainittu yhdeksi tärkeäksi osaksi monen sairauden ennaltaehkäisyssä ja hoidossa 6-18-vuotiailla. (Finne 2017, 37-38)

On tutkittu, että fyysinen aktiivisuus vähenee etenkin nuoruusiässä, mutta valitettavasti ilmiön syitä ei kuitenkaan tiedetä tarkalleen (Dumith, Gigante, Domingues & Kohl 2011). Syitä voivat olla esimerkiksi nuoruusajan muut kiinnostuksen kohteet kuin liikunta. Tutkimustiedon niukkuus voi johtua siitä, että tutkijat eivät ole välttämättä koskaan tutkineet vähän liikkuvien nuorten elämää vaan kohderyhmänä tutkimuksissa on usein aktiiviliikkujat (Pyykkönen 2011, 13-19.) Nykyään kiinnitetään yhä enemmän huomiota nuorten vähentyneeseen fyysiseen aktiivisuuteen ja sen lisääminen nähdään haastavana. Liikunnan harrastamisen niukkuus ei ole siihen perimmäisin syy, vaan muuten fyysisten aktiviteettien, kuten arkiliikunnan ja pihaleikkien vähentyminen. Nykyään nuoret valitsevat yhä helpommin sisäleikit, tv:n, tietokoneen ja pelikonsolit aktiivisen ulkoilun ja liikkumisen sijaan. (Nupponen 2010, 6.) Teknologisoitumisen

myötä yhteiskunnastamme on syntynyt sellainen, jossa ei tarvitse olla fyysisesti aktiivinen. Lasten ja nuorten fyysistä toimeettomuutta pidetään suurena uhkana tässä digitaalisen viihteen ja pelien ympäröimässä maailmassa. (Finne 2017, 9-10.)

Ruudun äärellä viihtymisen ohella myös koulumatkojen kulkeminen yhä useammin autokyydillä on vähentänyt lasten ja nuorten fyysistä aktiivisuutta (Kyttä ym. 2013; Yang ym. 2013; Zacheus 2008). Kahden viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana onkin havaittu, että suomalaisten nuorten fyysinen kunto on heikentynyt selvästi fyysisen aktiivisuuden vähenemisen seurauksena (Salasuo & Ojajärvi 2009; Santtila 2011). Fyysisen aktiivisuuden lisäämisellä ei tarkoiteta pelkästään liikunnan lisäämistä. Liikunta-toiminnalla on kuitenkin hyvät mahdollisuudet lasten ja nuorten kasvun tukemiseen, sillä se kattaa kasvatusprosessissa niin fyysisen kuin henkisenkin puolen. Liikuntaa ja urheilua perustellaan hyväksi kasvatusvälineeksi, sillä se on motivoitunutta, aktiivista, pitkäjänteistä ja tavoitteellista toimintaa joka sisältää erilaisia kasvatustilanteita ja tuo järjestelmällisyyttä elämään. (Koski 2007, 303.)

On todella tärkeää tarjota nuorille tukea erityisesti erilaisissa elämän siirtymä- ja muutosvaiheissa, kuten yläkouluun siirtyessä. Lukuisten tutkimusten mukaan yläkouluun siirtyessä nuorten liikunnan harrastaminen ja fyysinen aktiivisuus vähenevät. (Vanttaja ym. 2017, 15.) Lapset ja nuoret viettävät suurimman osan ajastaan koulussa. Sen vuoksi koululla ja sen tarjoamilla mahdollisuuksilla on suuri merkitys nuorten fyysisen aktiivisuuden ylläpitämiseen. Koulun liikuntatunnit eivät riitä yksin edistämään kouluikäisten fyysistä aktiivisuutta. Parhaimmillaan koulu pystyy tarjoamaan paljon muitakin fyysisen aktiivisuuden lisäämisen keinoja. Koulun liikunnaksi määritellään kaikki koulun piirissä tapahtuva liikunta kuten liikuntatunnit, välitunnit, koulumatkat, koulun liikunnalliset tapahtumat ja teemapäivät sekä kerho- ja iltapäivätoiminta. (Tammelin 2008.) Näiden lisäksi nuorten fyysistä aktiivisuutta voidaan ylläpitää esimerkiksi tuomalla toiminnallisia tuokioita osaksi opetusta. Kansainvälisten huippuasiantuntijoiden mukaan liikunta ja toiminnalliset aktiviteetit ovat suuri tekijä lasten ja nuorten aivotoiminnan ja älykkyyden kehittämisessä. Näin ollen liikuntatuokiot eri vaiheissa koulupäivää parantavat keskittymistä ja siten koulumenestystä. (Finne 2017, 37-38.)

Yläkoulujen käytänteiden muuttaminen arkisista toimintatavoista liikunnallisempaan ja aktiivisempaan suuntaan ei ole helppoa. Tähän voi vaikuttaa koulun henkilökunnan pelot rikkoa totut rutinit ja antaa nuorille vastuuta koulupäivän uudistamisesta. (Rajala, Turpeinen & Laine 2013, 24) Koko koulun toimintakulttuurin muuttaminen ja uudistaminen fyysisesti aktiivisempaan suuntaan on yksi iso askel kohti päämäärää. Vuodesta 2015 lähtien Liikkuva koulu -ohjelma on ollut osa Suomen hallituksen kärkihanke Opetus- ja kulttuuriministeriössä. Suomen hallituksen hallitusohjelmassa lasten ja nuorten liikunta on vahvasti esillä ja siihen halutaan panostaa ja tukea liikunnan edistämistä Liikkuvan koulun kautta. (Valtioneuvosto 2016.) Opinnäytetyöni haastatelluaineistosta ilmenee, että Liikkuva koulu -ohjelman mukaista toimintaa on järjestetty jokaisessa kolmessa kunnassa, joista koostin opinnäytetyöni aineiston. Aineistosta tulee ilmi, että etenkin koulut arvostivat Liikkuva koulu -ohjelman tuomia mahdollisuuksia vähentää istumista ja lisäämään liikuntaa ja aktiivisuutta oppitunneilla ja välitunneilla.

Koulun toimintatapojen muuttamiseen tarvitaan oppilaiden kuulemista ja aitoa kiinnostusta oppilaiden osallistamiseen koulun arjessa. Sopivat toiminnot ja välineet auttavat lisäämään liikuntaa ja aktiivisuutta oppilaisiin. (Rajala ym. 2013, 25.) Useiden johtopäätösten perusteella on havaittu, että etenkin koulussa pitäisi kiinnittää huomiota lasten ja nuorten fyysisen aktiivisuuden ylläpitämiseen ja lisäämiseen. Uusimman perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan pyritään vahvistamaan oppilaiden aktiivisuutta ja mahdollistaa onnistumisen kokemukset jokaiselle oppilaalle. Lisäksi merkityksellisinä pidetään oppilaiden kokemuksia, tunteita, kiinnostuksen kohteita ja vuorovaikutustaitoja toisten oppilaiden kanssa. Uusi opetussuunnitelma on tuonut muutosta opetustapoihin ja koulujen toimintakulttuureihin. Monipuolisen työskentelyn ja vuorovaikutuneisuuden periaatteet ohjaavat koulujen toimintakulttuurien kehittymistä. Tämä tarkoittaa, että opetuksessa tulisi hyödyntää suunnitelmallisesti erilaisia työtapoja ja oppimisympäristöjä. Uudistetuissa työtavoissa korostetaan tilan antamista kokeilemiseen, tutkimiseen, toiminnallisuuteen, liikkumiseen ja leikkiin. Myös osallisuus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus nousevat keskeisiksi asioiksi opetussuunnitelmassa. (Opetushallitus 2016.) Koulujen tulisi suunnitella ja toteuttaa opetussuunnitelman mukaisesti toimintaansa. Nämä edellä mainitut tavoitteet ja ilmiöt kannustavat toiminnallisempaan toimintakulttuuriin.

3.2 Toiminnalliset menetelmät

Toiminnallisten menetelmien avulla oppija oppii asian käytännön kautta liikkeen ja vuorovaikutuksen tavoilla. Oppiminen tapahtuu tekemällä ja osallistumalla. Toiminnalliset menetelmät saatetaan usein yhdistää liikunnallisiin menetelmiin ja ajatellaan, että niitä on vaikea toteuttaa yhtäkkiä esimerkiksi luokkahuoneessa. Toiminnallisuutta ja oppilaita aktivoivaa toimintaa voi olla myös monet menetelmät, joissa liikunta ei kuitenkaan ole keskiössä. Toiminnalliset menetelmät voivat olla esimerkiksi musiikillisia, draamalaisia, liikunnallisia tai liikkeen kautta tapahtuvia. Toiminnallisten menetelmien käyttäminen vaatii luovuutta ja heittäytymistä. Se ei ole kuitenkaan ylitsepääsemätöntä, se on vain toimintavan muuttamista käytäntöön ja aktivoivammaksi. Nykyään yhä enemmän käytetään teknologiaa apuna ja sekin voi olla oiva apuväline toiminnallisempaan opetustapaan. Teknologian avulla voidaan mahdollistaa myös se, että erilaiset oppijat pääsevät mukaan ja oppilaat jakavat osaamistaan toinen toisilleen (Niemi & Multisilta 2014,13).

Toiminnallisten menetelmien käyttöönotto integroituna suoraan opetukseen voidaan mieltää hankalaksi toteuttaa, lisäävän liikaa työtä ja vievän resursseja. Siihen voi vaikuttaa opettajien mielikuvat ja asenteet. Toiminnallisuuden vastustajana voidaan ajatella myös suomalainen koulukulttuuri, jossa on totuttu opettajajohtoiseen opetukseen, jossa oppilaat istuvat pulpeteissaan ja kuuntelee opettajaa (Kiilakoski 2014, 33). Opettajat eivät välttämättä näe suoraa yhteyttä siihen, mitä vaikutusta on toiminnallisen opitunnin pitämisen ja oppilaiden fyysisen aktiivisuuden lisäämisen välillä. Toiminnallisuuden lisäämistä koulun arkeen pitäisi enemmänkin ajatella ja toteuttaa pienin askelin koko yhteisön voimin. Oppilaiden ja myös koko koulun henkilökunnan hyvinvoinnin kannalta fyysisten aktiviteettien lisääminen koulupäivään mahdollistaisi riittävän liikuntamäärän saavuttamisen (Rajala 2010).

ToiMeen! -hankkeen järjestämissä koulutuksissa käytetyt menetelmät pohjautuvat liikunta- ja seikkailukasvatuksen teorioihin. Richard Florin (1991) mukaan seikkailukasvatukseen kuuluu oman persoonan kehittämistä, uusia tilanteita ja ympäristöjä, leikkejä, pelejä, aloitteellisuutta ja luovuutta kehittäviä harjoitteita sekä haasteita ja riskien

ottamista ja koetun pohdintaa. Seikkailukasvatuksessa painottuu ryhmätoiminnan ja yksilön kohtaamisen merkitys (Pulkamo 2007, 498). Seikkailukasvatukselle on löydetävissä useita määritelmiä. Seikkailukasvatusta voidaan luonnehtia oppimisen prosessiksi, jossa mahdollistuu uudet ajattelu- ja toimintatavat toiminnan ja reflektoinnin kautta. (Kivelä & Lempinen 2009.) Seikkailukasvatuksen teoria- ja menetelmäpohjia voi käyttää hyvin toiminnallisuuden luomisessa, sen harjoittelemisessa ja aloittamisessa. Kuviossa 2. olen kuvannut seikkailukasvatuksellista toimintaa määrittävät asiat, joita Kivelä & Lempinen (2009), pitävät seikkailukasvatuksen reunaehtoina ja määritelminä. Kuviossa 2. mainitut tekijät ovat sellaisia, jotka ovat tärkeitä tekijöitä oikeastaan kaikenlaisessa toiminnallisessa tekemisessä. Toiminnalliset menetelmät muodostuvat, kun nämä tekijät otetaan huomioon. Silloin saadaan osallistujat aktivoitua ja tuotettua osallistujille mielekäs oppimiskokemus.

Kuvio 2. Seikkailukasvatuksellista toimintaa määrittävät tekijät. (Kivelä & Lempinen 2009, 19.)

3.3 Nuorisotyö

Nuorisotyö on tukea, ohjausta ja palvelun tarjoamista alle 29-vuotiaille (Allianssi 2017). Nuorisolain (1285/2016, 1-2§) mukaan nuorisotyön tarkoitus on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää sosiaalista vahvistumista ja aktiivista kansalaisuutta sekä edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Syrjäytymisen ehkäisy on myös osana nuorisotyön tavoitteita. Nuorisotyötä tehdään ehkäisevän ja korjaavan työn ottein. Nuorisotyötä tekevät kunnat, erilaiset järjestöt ja yhdistykset sekä seurakunnat. Ehkäisevää nuorisotyötä tekevät esimerkiksi kunnat tarjoamalla sosiaalisesti vahvistavaa sekä fyysistä että psyykkistä hyvinvointia edistävää toimintaa. Ehkäisevää nuorisotyötä ovat esimerkiksi erilaisten sosiaalisten ongelmien kuten päihitteiden käyttöön tai syrjäytymiseen liittyvien ongelmien ennaltaehkäisy (Mattila 2010, 14). Korjaavaa nuorisotyötä ovat esimerkiksi etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta, joiden tehtävänä on tukea nuoria elämänhallintaan, koulutukseen ja työelämään liittyvissä asioissa (OKM 2017c).

Paikallisesta nuorisotyöstä vastaavat kunnat. Paikallista nuorisotyötä ovat esimerkiksi nuorisotilojen ylläpitäminen, nuorten yhdistysten ja ryhmien avustaminen sekä erityisnuorisotyö. Kunnallisen nuorisotyön tehtäviin kuuluvat lisäksi muun muassa tieto- ja neuvontapalvelut, kasvatuksellinen ohjaus sekä toimitilojen ja harrastusmahdollisuuksien tarjoaminen. Nuorisotyössä korostuu ammatillinen osaaminen ja vapaaehtoistoiminta. (Terveyden ja Hyvinvoinnin Laitos 2017.) Avainsanoja nuorisotyössä ovat yhdenvertaisuus, osallisuuden ja aktiivisuuden edistäminen sekä sosiaalinen vahvistaminen. Yhdenvertaisuuslain (1325/2014, 1-2 §) määritelmän mukaan nuorisotyön tarkoituksena on edistää tasa-arvoisuutta ja ehkäistä syrjintää julkisessa ja yksityisessä toiminnassa. Nuorisotyö on usein monialaista yhteistyötä ja sitä on toteutettu läpi nuorisotyön historian. Verkostoitumalla yhteistyöhön muiden tahojen kanssa, toimijat voivat keskittyä omaan osaamiseensa ja hyödyntää verkoston kautta toisten osaamista omaksi ja kaikkien yhteiseksi hyödyksi. (Soanjärvi 2007, 155-159.) Nuorisotyö tekee tiivistä yhteistyötä esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiden, työ ja elinkeinotoimiston, poliisin sekä koulujen ja oppilaitosten kanssa (Gretschel, Junntila-Vitikka & Puuronen 2016, 125).

Nuorisopolitiikka on laaja kokonaisuus, joka muodostuu monen hallinnonalan yhteisestä toiminnasta. Toiminnalla pyritään parantamaan nuorten kasvu- ja elinoloja sekä sukupolvien välistä vuorovaikutusta. Nuorisopolitiikassa keskeisiä aiheita ovat terveys, liikunta, kulttuuri, asuminen, koulutus sekä toimeentulo. Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee kuntien ja järjestöjen nuorisotyötä ja sen kehittämistä. (OKM 2017a.) Lapsia ja nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa ja kuntien on tarjottava heille mahdollisuus vaikuttaa paikalliseen nuorisotyöhön (OKM 2017b). Osallisuuden tukeminen ja nuoren äänen kuuleminen koetaan tärkeäksi. Kuten nuoren kasvussa yleensä, myös osallisuudessa on keskiössä yksilön kokemuksen ja yhteisön vuorovaikutus. Nuoren tulisi tunnistaa mahdollisuutensa vaikuttaa. Nuoren tulisi saada kokemus, että hän on arvostettu osa yhteisöä. (Kiilakoski 2007, 73.) Tämä tukee nuoren omaa identiteettiä sekä parantaa nuoren mahdollisuuksia toimia aktiivisena kansalaisena ja vaikuttajana. Osallistaminen ja vaikuttaminen ovat avainsanoja myös toiminnallisuuden luomiseen.

3.4 Nuorisotyö koulussa

Nuorisotyöstä koulussa voidaan käyttää kunnissa ja toimijoiden keskuudessa eri nimeä. Usein puhutaan käsitteistä nuorisotyö koulussa, koulunuorisotyö tai kouluyhteistyö. Nuorisotyö koulussa käsite kattaa osallisuuden ja aktiivisen kansalaisen taitojen kasvattamisen elämään. Se sisältää myös informaalin kasvatuksen eli sattumanvaraisen arkioppimisen sekä non-formaalin eli epävirallisen oppimisen. Nuorisotyö koulussa sisältää koulun sisällä ja ulkopuolellakin tehtävän työn. Koulunuorisotyöllä tarkoitetaan sen sijaan pelkästään koulun sisällä tapahtuvaa työtä ja sen vuoksi se on koettu vanhentuneeksi ja kapea-alaisemmaksi termiksi. Koulunuorisotyö luetaan osaksi koulun formaalia eli virallista opetusta ja kasvatusta. Kouluyhteistyö määritellään työmuodoksi, jossa koulun ja nuorisotyön yhteistyö on satunnaista ja suunnittelematonta eivätkä nuorisotyöntekijät toimi säännöllisesti koulun arjessa. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 12-15.)

Pohdin pitkään, mikä olisi sopiva käsite, jota voisin käyttää opinnäytetyössäni käsitellessäni koulun ja nuorisotyön yhteistyötä. Tavoitteenani oli tutkia yläkoulujen ja nuorisotoimen toiminnallista yhteistyötä. Se sisältää myös koulussa sisäisesti tehtävän yhteistyön, mutta alueellinen nuorisotyöntekijä voi toimia koululla nuorisotyöntekijänä ja toteuttaa yhteistyötä, jos koululla ei ole palkattua koulunuorisotyöntekijää. Resurssien vuoksi harvoilla kouluilla on päätoiminen koulunuorisotyöntekijä. Kouluyhteistyö olisi voinut sopia käsitteeksi, sillä puhun nimenomaan koulun ja nuorisotyön yhteistyöstä. Käsite olisi kuitenkin ollut liian kapea-alainen, sillä pyrin selvittämään myös pitkäaikaista ja suunniteltua yhteistyötä. Päädyin käyttämään käsitettä nuorisotyö koulussa, sillä se kattaa kokonaisuutena nuorisotyön mahdollisuudet koulussa. Aineistosta ilmeni, että useat opettajat käyttävät termiä koulunuorisotyö, joten käytän termiä koulu- nuorisotyö kertoessani aineiston tuloksia. Koululla tarkoitan tässä työssä yläkouluja ja nuorisotyöllä kunnallista nuorisotyötä.

Opinnäytetyössäni tarkoitan koulun ja nuorisotyön yhteistyöllä pääsääntöisesti yläkoulujen yleisopetuksen ja kunnallisen nuorisotyön välillä tehtäviä toimintoja. Nuorisotyöntekijä voi työskennellä kouluaikana koulurakennuksessa tai muussa ympäristössä. Koulun ja nuorisotyön yhteistyö kohdistuu enemmän yhteisöllisyyteen, kouluviihtyvyyteen, toiminnallisuuteen ja ryhmäilmiöihin kuin opetukseen. (Kiilakoski 2014, 12-20.) Opinnäytetyössäni pidän pääpainon toiminnallisuudessa ja siihen vaikuttavissa tekijöissä. Koulussa nuorisotyöntekijän roolia kasvattajana kuvataan vapaamuotoisemmaksi, jossa ovat tärkeässä roolissa vapaaehtoinen luottamus, dialogisuus, osallisuus, läsnäolo ja kohtaaminen. Nuorisotyöntekijä kuuntelee enemmän nuorta ja toiminta tapahtuu eri näkökulmasta kuin opettajalähtöinen opetus. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 50.) Vapaamuotoisempi ja osallistava ohjaaminen on vaihtelua nuorille formaalin opetuksen sijaan. Nuorten ideoista, tarpeista ja lähtökohdista liikkeelle lähteminen on nuorisotyölle ominainen toimintatapa. Nuorisotyön työkalupakilla koulun vakiintuneet toimintamallit voivat rikastua ja se voi auttaa koulua avaamaan silmänsä arkisille itsensänselvyyksille. Kun kouluun tulee uusia aikuisia ja erilaisia työtapoja, koulun toimintaa voidaan kehittää. Koulussa pystyttäisiin paremmin vastaamaan nuorten hyvinvoinnin haasteisiin, jos siellä olisi enemmän eri aloilta kasvattajia ja ammattilaisia. (Kiilakoski 2014, 58-62.)

Nuorisotyöntekijän yleisimpiin työtehtäviin koulussa kuuluvat tapahtumien ja retkien järjestäminen, välituntitoiminta, nivelvaiheen tukeminen ja ryhmäyttäminen sekä toiminta oppilaskunnan hallituksen ja tukioppilaiden kanssa. Sosiaalisten taitojen ja elämänhallinnan opettaminen kuuluvat myös olennaisiksi nuorisotyöntekijän työtehtäviksi kouluympäristössä. Tehtävät tulevat nuorisotyölle ominaisista piirteistä ja tavoista toimia. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 51-53.) Nuorisotyöntekijöiden työtehtäviin raamit asettaa koulu lakeineen ja säädöksineen. Opetussuunnitelma määrittää viralliset tavoitteet koulun yhteiskunnalliselle kasvatustehtävälle ja opettamiselle. Opetussuunnitelma ja aihekokonaisuudet antavat tavoitteita ja se antaa myös mahdollisuuden nuorisotyölle koulussa. (Paju 2011, 19.) Opetussuunnitelman määritellyt aihekokonaisuudet ovat myös nuorisotyön osaamisen keskeisiä teemoja. Nuorisotyöntekijä tarjoaa koulussa nonformaaleja oppimisympäristöjä ja informaalia kasvatusta. Tällainen toiminta liittyy opetussuunnitelman kasvatustehtävän tukemiseen. Kiilakosken (2014, 82) mukaan esimerkiksi yhteiskuntaopissa opitut asiat, kuten yhteiskunnan rakenteiden opetteleminen ja vaikuttamaan oppiminen ovat kaikkien kasvattajien vastuulla, eikä pelkästään osana tiettyä oppiainetta. Nuorisotyön toteuttamat päihdekasvatustapahtumat sekä yhdenvertaisuuteen ja yhteisöllisyyteen liittyvät teemapäivät liittyvät muun muassa terveystiedon oppiaineeseen. Tähän kytkeytyvät myös hyvinvointiin, ihmisenä kasvamiseen sekä kulttuuri-identiteetin luomiseen liittyvät teemat. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 51-53.)

Koulussa työskentelevä nuorisotyöntekijä on suuri apu moniin asioihin, joihin opettajan resurssit eivät opetustyön ohella riitä. Opettajien ja nuorisotyöntekijöiden yhteistyö voi luoda mahdollisuuksia tiimityöhön ja täydentää koulussa olevaa yhteistyövajetta (Kiilakoski 2014). Samalla nuorisotyöntekijä pääsee kohtaamaan suuren joukon nuoria. Nuorisotyöntekijä pääsee lähelle nuoren elämää kahdella työkentällä toimiessaan. Nuorten vapaa-ajalla nuorisotyöntekijä toimii vapaamuotoisemmin nuoria tukevana turvallisena aikuisena. Koulussa toimiessaan nuorisotyöntekijä on sama tuttu henkilö nuorille kuin heidän vapaa-ajallaan ja silloin he saattavat lähestyä nuorisotyöntekijää helpommin kuin rehtoria, opettajaa tai koulukuraattoria, jotka nuoret saattavat mieltää virallisemmiksi tahoiksi. Turvallisen aikuisen läsnäolon tunteminen on monelle yläkoululaiselle tärkeää ja sen vuoksi nuorisotyön tekeminen koulussa on nuorille ehdottoman tärkeää ja tukevaa toimintaa.

4 KEHITTÄMISTYÖN KUVAUS

Esittelen ja perustelen kehittämistyössäni käytettävät tutkimusmenetelmät sekä kohderyhmän, joka muodosti kehittämistyön tutkimusaineiston. Opinnäytetyöni tulosten saamiseksi käytin aineistolähteistä analyysia. Tulokset ja johtopäätökset ovat jäsenyneet aineiston mukaan. Opinnäytetyössäni olen käyttänyt myös teorialähtöistä analysointia, kun olen perehtynyt aiheeseen, mutta tulokset analysoin haastattelujen mukaan.

4.1 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmien valinnassa mietin oman työni kehittämistehtävää ja siihen liittyviä tavoitteita. Työssäni tulee vahvasti esille aidon elämän ja toiminnan kuvaaminen ja tutkiminen ja minun piti miettiä, mikä menetelmä sopisi parhaiten toiminnallisuuden tutkimiseen. Tutkimusmenetelmät jakautuvat kvantitatiivisiin ja kvalitatiivisiin menetelmiin. Kvantitatiivisilla menetelmillä tarkoitetaan määrällistä tutkimusta, jossa on useimmiten tavoitteena saada vastauksia tutkimuskysymyksiin suurelta joukolta. Kyselylomake on yleisin käytetty määrällisen tutkimuksen menetelmä. Kvalitatiivisilla menetelmillä taas tarkoitetaan laadullista tutkimusta. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan todellista elämää. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittava kohderyhmä on paljon pienempi kuin määrällisessä tutkimuksessa. Tutkimuksen kohde valitaan tarkasti, jotta saadaan tutkimuksen kysymyksiä ja tavoitteita vastaavaa tietoa. Laadullisen tutkimuksen menetelmänä käytetään usein haastattelua. Menetelmän käytössä aiheesta tuotetaan paljon tiivistä tietoa. Menetelmän tarkoituksena on ymmärtää ilmiötä ja haastateltavia kokonaisvaltaisesti. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 93.)

Määrällinen ja laadullinen menetelmä eroavat siten toisistaan, että määrällisessä vastaajat muodostavat otoksen kun taas laadullisessa vastaajat muodostavat näytteen.

Määrällisessä haastattelumenetelmässä vastaajat valitaan satunnaisesti, kun taas laadullisessa menetelmässä vastaajat on päätetty etukäteen. Määrällisessä tutkimuksessa otos voi olla satoja jopa tuhansia kyselyihin vastanneita ja laadullisen tutkimuksen näyte voi olla muutamia haastatteluja. Laadullisessa tutkimuksessa haastattelujen ja havainnoinnin tuloksena pystytään saamaan pienemmästäkin otoksesta merkityksellisiä havaintoja ja tietoa, joiden avulla pystytään ymmärtämään ja kehittämään asiaa paremmin. (Ojasalo ym. 2009, 93-94.)

Tutkimuksien yleisimmät aineistonkeruumenetelmät ovat havainnointi, kysely, haastattelu ja erilaisiin dokumentteihin perustuva tieto. Näitä menetelmiä voidaan käyttää laadullisissa ja määrällisissä tutkimuksissa. Laadullisia menetelmiä käytettäessä kuvataan tutkimusasetelma vapaammaksi kuin strukturoitu määrällinen menetelmä. Silloin laadullisessa menetelmässä on luontevaa käyttää keskustelua, havainnointia ja omaelämäkertoja aineiston hankinnan menetelminä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71.) Jyrinkin (1977) mukaan kysymiseen perustuva aineistonkeruumenetelmä on sopivin, jos tutkittaessa ilmenee selvästi erilaisia aikomuksia käyttäytyä jollain tietyllä tavalla. Jos taas tutkimuskohteena on selvästi vuorovaikutuskäyttäytyminen, toimii parhaiten havainnointiin perustuva aineistonkeruumenetelmä.

Rajasin opinnäytetyöni kohderyhmän yläkoulun rehtoreihin ja opettajiin sekä kunnallisen nuorisotyön työntekijöihin, jotka ovat tehneet tai tekevät yhteistyötä koulujen kanssa. Kehittämistehtävän rajausta oli myös selvä. Tarkoituksena oli saada tietoa yläkoulujen ja nuorisotyöntekijöiden yhteistyöstä ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Näkökulmana oli toiminnallisuuden ja fyysisen aktiivisuuden edistäminen. Päädyin käyttämään laadullisia menetelmiä: haastattelua ja havainnointia. Haastattelu valikoitui sopivaksi menetelmäksi, sillä sen kautta sain keskustelujen avulla kokonaiskuvan kyseisen kunnan yhteistyön toimintamalleista ja sen mahdollisista puutteista. Haastattelin jokaisesta kunnasta vähintään yhtä yläkoulun toimihenkilöä ja nuorisopalveluiden edustajaa. Orivedellä ja Lahdessa pidin haastattelun haastateltavan työtiloissa, esimerkiksi koululla tai nuorisopalveluiden tiloissa. Toteutin haastattelutilanteet yksilöhaastatteluina, vaikka haastattelin samasta toimipaikasta useampaa henkilöä. Koin, että silloin haastateltava pystyi sanomaan avoimmin mielipiteensä ja näkemyksensä asioihin.

Haastattelujen alussa varmistin haastateltavalta, että hänelle sopii haastattelun nauhoittaminen. Perustelin heille, että nauhoitus tulee vain itselleni käyttöön ja helpottaa minua aineiston analyysissa. Kehittämistyön eettisyyden kannalta on tärkeää, että haastateltavat tietävät pysyvänsä anonyymeina ja he saavat kieltäytyä nauhoituksesta jos haluavat. Kukaan haastateltavistani ei kieltäytynyt ja kaikki olivat sitä mieltä, että heidän edustamansa kunnan nimen saa tuoda näkyviin. Nauhoitin haastattelut ja jälkeenpäin litteroin ne sanatarkasti. Nauhoittaminen helpotti haastattelujen uudelleen läpikäymistä ja siitä pystyi tekemään vielä havaintoja haastattelun jälkeenkin kuullun perusteella. Haastattelujen äänittäminen mahdollisti myös sen, että pystyin haastattelijana keskittymään kuuntelemaan ja olemaan vuorovaikutuksellisempi sen sijaan, että olisin kirjoittanut muistiinpanoja. Poiketen muista haastatteluista pidin yhden puhelinhaastattelun haastatelllessani Kotkan nuorisotyöntekijää. Tämänkin haastattelun äänitin ja litteroin, joten se oli yhdenvertainen muiden haastattelujen kanssa, vaikka ei ollutkaan näköyhteyttä. Toimitin haastattelukysymykset etukäteen haastateltaville, jotta he pystyivät perehtymään aiheeseen ja pohtimaan kysymyksiä valmiiksi. Mielestäni tämä oli toimiva tapa, sillä osa haastateltavista oli tehnyt itselleen jo muistiinpanoja ja tulostaneet minulle materiaalia heidän kunnan yläkoulun ja nuorisotyön yhteistyömalleista. Näistä materiaaleista oli minulle haastattelujen jälkeen todella paljon hyötyä.

Käytän haastatteluistani nimeä puolistrukturoitu haastattelu. Esitin kaikille haastateltaville samat kysymykset, mutta esitin tarvittaessa täydentäviä lisäkysymyksiä, jos halusin tietää aiheesta lisää tai toistin kysymyksen, jos asia jäi epäselväksi. Haastattelukysymykset opettajille ja nuorisotyöntekijöille erosivat hieman mutta pääpiirteisesti ne olivat samanlaisia. Liitteessä 1 löytyy haastattelukysymykset. Menetelmänä puolistrukturoitu haastattelu toimi todella hyvin, sillä se mahdollisti kysymysten toistamisen ja selventämisen sekä keskustelun käymisen. Koin tärkeäksi, että keskustelu oli vuorovaikutuksellista ja ilmapiiri oli avoin eikä liian strukturoitu ”minä kysyn, sinä vastaat”-asetelma. Käytin haastatteluissa puoliavoimia kysymyksiä. Käytännössä se tarkoitti sitä, että pyrin kysymään ensisijaisesti etukäteen toimitetut kysymykset, mutta jos keskustelussa ilmeni asioita, joista halusin tietää enemmän, niin esitin aiheesta spontaanisti jatkokysymyksiä. Haastattelutilanne oli siis keskustelunomainen ja rento tilanne, jossa

haastateltava pystyi vastaamaan kysymyksiini avoimesti. Tällä tavalla pääsin hyvin sisälle haastateltavan mielipiteisiin ja kokemuksiin yhteistyöstä ja ymmärtämään toimintatapoja paremmin.

Haastattelujen lisäksi käytin havainnointia tutkimusmenetelmänä tutustuessani hankkeen käytäntöihin ja toimintatapoihin. Havainnoin hankkeen työntekijöiden tapaa toimia ja kouluttaa yläkoulun opettajia toiminnallisten menetelmien käyttöönottamiseen. Tutustuin ja syvennyin tutkimusaiheeseeni keskustelemalla, seuraamalla ja havainnoimalla hanketta jo ennen kuin rajasin kehittämistyöni täysin. Harjoitteluni aikana sain paljon tietoa hankkeesta ja sen tarkoituksesta sekä tavoitteista hankkeen työntekijöiltä. Tämä auttoi minua pääsemään aiheen sisälle ja etsimään aiheesta kirjallista tietopohjaa. Koulutuksissa tein muistiinpanoja ja havainnointia koulutettavien opettajien ajatuksista ja muista ilmiöstä aiheutuneista mietteistä ja pohdinnoista. Opettajat kävivät paljon keskinäistä keskustelua ja esimerkiksi toiminnallisuuden esteet ja haasteet herättivät paljon ajatuksia. Hankkeesta saatu tieto ja havainnot opettajien keskusteluista olivat oma tietoperustani ennen kuin aloitin opinnäytetyöni työstämisen. Mielestäni oli hyvä, että perehdyin asiaan kunnolla etukäteen, sillä se auttoi minua hahmottamaan paremmin kokonaisuutena toiminnallisuuden lisäämisen kouluihin. Koin tärkeäksi, että tiesin esimerkiksi hankkeen toteuttamien koulutusten sisällön ja kulun, jotta tiesin hankkeen päämäärät ja myös erilaiset mahdollisuudet toiminnallisuuteen yläkouluissa.

4.2 Kohderyhmä

Kohderyhmällä tarkoitan henkilöitä, joita haastattelin ja haastattelujen pohjalta muodostin aineiston. Kohderyhmäksi valikoitui kehittämistehtävään liittyvät ammattiryhmät eli yläkoulujen opettajat ja rehtorit sekä kunnallisen nuorisotyön edustajat. Päädyin tekemään haastatteluja kolmessa kunnassa. Kunnat ovat Lahti, Kotka ja Orivesi. Toimeen- hankkeen työntekijät kannustivat minua valitsemaan Lahden ja Kotkan tutkimuskohteiksi, sillä heillä oli tietoa ja kokemusta näiden kaupunkien nuorisotyön ja koulujen toimivasta yhteistyöstä. Halusin kuitenkin, että kehittämistyön tuloksia voidaan käyttää pienemmissäkin kunnissa. Kolmanneksi kunnaksi valikoitui Orivesi, josta itse

olen kotoisin. Opinnäytetyössäni olen hankkinut tutkimusaineistoa siis Päijät-Hämeestä (Lahti), Kymenlaaksosta (Kotka) ja Pirkanmaalta (Orivesi).

Yläkoulujen edustamissa haastatteluissa haastattelin rehtoreita ja opettajia. Nuorisotyön edustajista haastattelin nuorisotyöntekijöitä, vapaa-ajanohjaajaa, nuorisotyönkoordinaattoria ja nuorisotiedotuksessa työskentelevää nuorisotyöntekijää. Haastatteluja olisi voinut toteuttaa useammilta kouluilta ja nuorisotyöedustajilta, jolloin olisi saanut vielä kokonaisvaltaisemman kuvan jokaisen kunnan sisällä toteutettavasta koulujen ja nuorisotyön yhteistyöstä. Tiedostin kuitenkin, että se olisi vaatinut paljon resursseja ja kehittämistyöstäni olisi tullut todella laaja prosessi ja enemmänkin tutkimus kuin kehittämistyö. Opinnäytetyötä varten haastatteluista sai kuitenkin yleiskuvan jokaisen kohdekunnan tavoista tehdä yhteistyötä ja sen kautta pystyy tekemään johtopäätöksiä ja mallintamaan toimivia malleja ja toimintatapoja.

Opinnäytetyön edetessä osoittautui kuitenkin tärkeäksi, että haastattelin koulun henkilökunnan sekä nuorisotyön edustajia. Tällä tavalla sain kokonaiskuvan yhteistyöstä molemmilta puolilta. Nuorisotyön edustajien työtehtävät olivat usein laaja-alaisemmat ja verkostoidummat kuin opettajien, sillä he työskentelivät useiden tahojen kanssa. Tämän vuoksi he vastasivat haastatteluissa monipuolisemmin yhteistyön toteutukseen, kun heillä oli kokemusta siitä useista kouluista. Opettajat ja rehtorit vastasivat haastattelukysymyksiin nimenomaan heidän koulussa tapahtuvasta yhteistyöstä. Tarkoitukseni oli tarkastella ja selvittää yleisesti toiminnallisuuden ja yhteistyön ilmiöitä kouluympäristöissä, kuitenkin haastatteluissa kohdistuen ne kyseisiin kuntiin.

5 TULOKSET

Kehittämistyön tulokset tulevat kolmen kunnan yläkoulujen henkilökunnan ja nuorisotyöntekijöiden haastatteluista. Tulokset muodostuivat haastateltavien kokemusten, mielipiteiden ja asenteiden sisältämistä ajatuksista. Tulosten tarkoituksena oli saada tietoa yläkoulujen ja nuorisotyön yhteistyöstä ja toiminnallisuuden luomisesta. Lisäksi

tarkoituksena oli kartoittaa käytössä olevat yhteistyötavat ja niiden kehittämismahdollisuudet. Halusin selvittää, mitkä tekijät vaikuttavat yhteistyöhön ja miten toiminnallisuuden ja fyysisen aktiivisuuden edistäminen nähdään yhteistyössä. Tulosten tarkoituksena on antaa valmiuksia ja toimintaehdotuksia myös muille kunnille koulujen ja nuorisotyön toiminnallisempaan yhteistyöhön. Tuloksista ilmenee erilaisia tapoja ja malleja, joita nämä kunnat käyttävät koulun ja nuorisotyön yhteistyössä. Useat toimintatavat joita käytetään, ovat melko yleisiä koulujen ja nuorisotyön välisiä toiminnallisia kokonaisuuksia, jotka toteutetaan vuosittain. Tällaisia ovat esimerkiksi ryhmäytämiset ja erilaiset teematapahtumat, kuten päihdevalistus yhdessä useiden eri toimijoiden kanssa. Tällaiset niin sanotusti vakiintuneet käytännöt ovat varmasti tuttuja yläkouluissa muissakin kunnissa. Tutkimusaineistosta selviää kuitenkin jo kehittämissuuntia ja oivalluksia toiminnallisuuden ja yhteistyön lisäämiseen.

5.1 Toiminnallinen yhteistyö Lahdessa

Lahdesta saatu tutkimusaineisto tulee nuorisotyöntekijän, nuorisotiedotuksen edustajan ja yläkoulun aineenopettajan haastatteluista. Poiketen muista tutkimuskunnista, Lahdessa toimii useissa kouluissa koulunuorisotyöntekijöitä. Lisäksi Lahden nuorisopalveluiden nuorisotaloissa työskentelevät ohjaajat ja koulunuorisotyöntekijät tekevät yhteistyötä ja toimivat yhdessä suuremmissa tapahtumissa tai tilaisuuksissa kuten oppilaiden ryhmäytymispäivillä. Tällaisia ovat esimerkiksi 7-luokkalaisille suunnatut toimintakokemuspäivät, joissa harjoitellaan ryhmäytötaitoja ja nostatetaan luokkahenkeä. Tutkimusaineistosta tulee selville, että Lahdessa koulunuorisotyöhön on panostettu ja koulunuorisotyöntekijöitä pidetään tärkeänä osana yläkoulujen arkea. Koulunuorisotyöntekijöiden pääasialliset tehtävät Lahden seudun yläkouluissa ovat oppilaskunnan ja tukioppilastoiminnan ohjaaminen yhteistyössä ohjaavan opettajan kanssa.

*”Meillä on koulupäivät rakennettu niin, että meillä on aamupäivällä semmoinen pitempi välitunti, jolloin oppilaat pääsevät liikuntasaliin ja siellä on ohjattua tai vähän vapaa-
muotoistakin toimintaa. Sitten meillä on ollut välillä koulutuksia missä herätellään opettajia siihen, että voisi siihen omaan oppiaineeseen tuoda sitä liikunnallisuutta. Opettajat ottavat vähän eriasteisesti sitä käyttöön. Se on sitten omasta innokkuudesta kiinni.*

Mutta itse olen kokenut sen kyllä varsinkin näiden liikuntapainotteisten luokkien kohdalla hyväksi.” (opettaja, Lahti)

Tutkimusaineistoni yksi haastateltavista toimi opettajana liikuntapainotteisessa koulussa. Yllä oleva ote tutkimusaineistosta kuvaa hänen mielteitään fyysisen aktiivisuuden lisäämisestä koulun arkeen. Liikkuva koulu -ohjelma on toiminut kaikissa tutkimusaineiston kuntien kouluissa. Aineistosta selviää, että Liikkuva koulu -ohjelma koetaan useissa kouluissa todella hyväksi liikuntaa ja fyysistä aktiivisuutta edesauttavaksi toiminnaksi. Liikkuva koulu -ohjelman tarkoituksena on liikuttaa pääasiassa oppilaita, kun taas ToiMeen! -hankkeen pääasiallinen tarkoitus on opettajien kouluttamisessa toiminnallisten menetelmien käyttöönottamiseen opetuksessa ja toiminnallisuuden luomiseen. Nämä molemmat hankkeet antavat kouluille valmiuksia siihen, että oppilaiden fyysistä aktiivisuutta ja toiminnallisuutta tuetaan. Liikunnallisuuden ja toiminnallisuuden lisääminen oppitunteihin jäävät kuitenkin opettajien päätettäviksi ja ovat kiinni opettajien halukkuudesta ja motivaatiosta muokata omia opetustyylejään. Koko koulun kulttuurin muuttaminen toiminnallisempaan suuntaan lähtee pienistä asioista liikkeelle ja tapahtuu askelittain.

”Pystymme vaikuttamaan nuorten elinolosuhteisiin, nuoret ovat yhden kolmasosan heidän vuorokaudestaan koulussa ja se on pitkä aika. Jos siellä pystyttäisiin vaikuttamaan nuorten elämään, jotta se on mielekästä toimintaa ja järkevää, opiskelutavat ja opiskelumotivaatio paranevat ja oppimistulokset paranevat. Koen, että koulussa pystymme tekemään tärkeämpää työtä kuin satunnaista nuorten kohtaamista nuorisotalolla.” (nuorisotyöntekijä, Lahti)

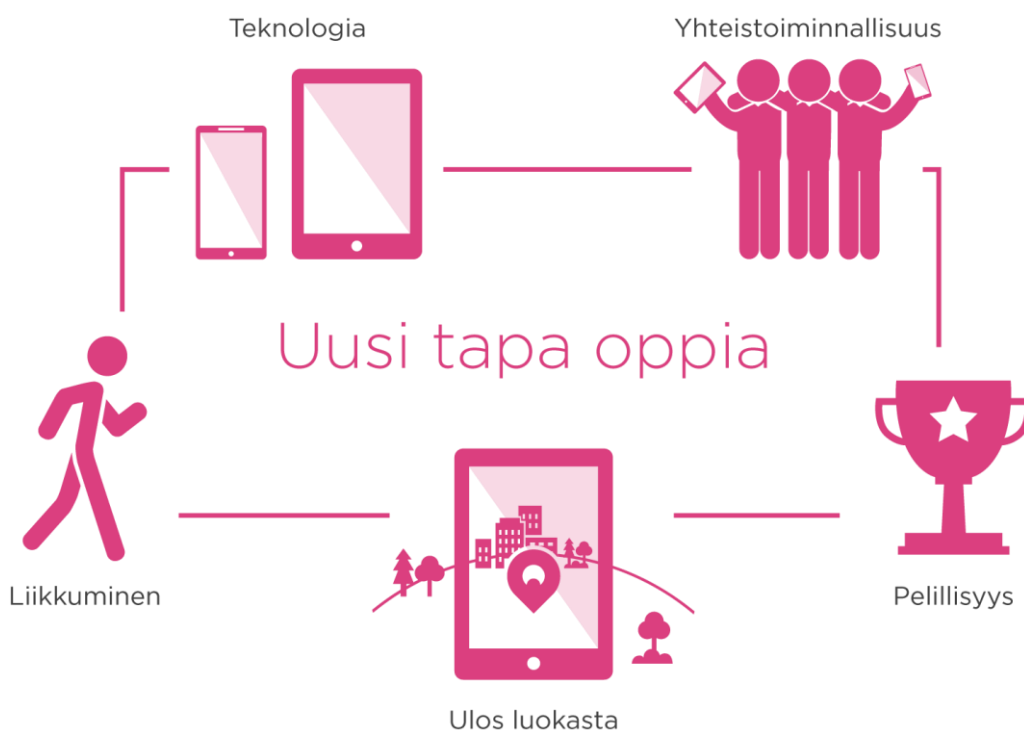
”On tärkeää olla yhteisön jäsen niin nuortenkin on helppo luottaa ja tietää milloin nuorisotyöntekijä on paikalla. Et voi olla yhteisön kehittäjä, jos et ole yhteisön jäsen. Ja yhteisön jäsen et ole, jos olet osan viikosta aina pois.” (nuorisotyöntekijä, Lahti)

Yllä kuvatut suorat lainaukset ovat otteita tutkimusaineistosta. Aineistossa nostettiin vahvasti esille se, että nuorisotyöntekijän tunnettavuus on tärkeää nuorille, jotta he pystyvät ottamaan uuden aikuisen yhteisöönsä. Aineistosta nousee esille pohdintaa

siitä, mitä vaikutusta nuorisotyöntekijän läsnäololla voi olla koulussa ja miten se voi vaikuttaa nuoriin. Nuorisotyöntekijän valmiudet nuorten kohtaamiseen ja kasvatukseen ja sitä kautta koulussa viihtymiseen ja koulumotivaation parantumiseen voisivat tuoda koulumaailmaan uutta näkökulmaa. Tutkimusaineistosta selviää myös, että opettajat ovat pyytäneet neuvoa koulunuorisotyöntekijältä erilaisiin opetustapoihin ja nuorten kohtaamisiin. Aineistosta nousee esille, että opettajilla voi olla pelkoa nuorten kohtaamisiin ja epävarmuutta siitä millä tavalla nuorten kanssa pitäisi olla. Silloin nuorisotyöntekijä on antanut neuvoja ja rohkeutta opettajille. Jos opettaja ja nuorisotyöntekijä tekisivät enemmän yhteistyötä esimerkiksi oppitunneilla, niin opettaja voisi ottaa mallia nuorisotyöntekijän tavasta toimia nuorten kanssa. Aineistosta nousee esille opettajien asennoituminen nuorisotyöntekijöihin. Opettajien suhtautuminen vaikuttaa paljon siihen, että nuorisotyöntekijä tuntee olevansa yhteisön jäsen. Joillain opettajilla saattaa olla vakiintuneet käytännöt ja he ajattelevat nuorisotyön aikaa vievänä rasitteena. Toisaalta nuorisotyö kouluissa nähdään opettajia tukevaksi toiminnaksi. Asenteet ja ennakkokäsitykset ovat vaikuttavia tekijöitä toimivan yhteistyön syntyymiseen.

Lahdessa tehdään nuorisotiedotusta tarjoamalla kouluille teemallisia oppitunteja, joissa käsitellään nuorten elämään liittyviä asioita. Teematunnit liittyvät rahankäyttöön, kesätöiden hakemiseen, mediakasvatukseen, liikennekasvatukseen ja pelikasvatukseen. Teematuntien tarkoituksena on saada nuoret osallistumaan, kokemuksellisesti oppimaan ja vuorovaikuttamaan keskenään nuorten omien kokemusten pohjalta. Teematunnit ovat maksuttomia ja koulut voivat tilata niitä ympäri lukuvuoden nuorisopalveluilta. Teemapaketteja voi käyttää myös yksittäinen opettaja oppitunneilla liittyen johonkin opintokokonaisuuteen. Nuorisotiedotus on jakanut myös teemapaketteja muille kaupungeille itse käytettäväksi. Drive-kansiosta löytyvät jokaisen teemapaketin ohjeistukset ja sisällöt ja ne ovat opettajien ja nuorisotyöntekijöiden vapaassa käytössä (Liite 2). Tutkimusaineistosta nousee vahvasti esille, että Lahden nuorisopalveluissa halutaan linkittää nuorisotiedotus osaksi koulunuorisotyötä. Teemapaketit on suunniteltu nuorten avuksi ja yläkoululaisille teemapakettien aiheet ovat ajankohtaisia. Nuoria askarruttavat ja heille ajankohtaiset asiat voidaan oppia luokassa istumisen ja kuuntelemisen sijaan aktiivisemmin, toiminnallisen ja kokemuksellisen oppimisen kautta.

Tutkimusaineistosta selviää, että Lahdessa käytetään toiminnallisuuden luomisessa apuvälineinä erilaisia sovelluksia. On tutkittu, että opetusta voi elävöittää ja rikastuttaa liikunnallisilla oppimispeliratkaisuilla, joissa yhdistyy fyysinen liikkuminen ja oppimista tukeva kognitiivinen toiminta (Kiili K., Tuomi, Perttula & Kiili C. 2012). Eniten käytössä on karttasovellus nimeltään Seppo, jonka päätarkoituksena on liikunnan yhdistäminen oppitunnin puitteisiin. Oppitunnin voi järjestää luonnossa tai kaupungilla rastityyppisesti karttasovellusta käyttäen. Kartalle tulee rastit näkyviin ja tehtävä voi olla esimerkiksi monivalintakysymys tai valokuvan ottaminen. Pelinohjaaja eli opettaja tai nuorisotyöntekijä luovat karttapohjalle rastitehtävät ja pystyvät seuraamaan peliä ja oppilaiden kulkua ja rastivastauksia. Nuorisotyöntekijä on myös tehnyt yhdessä opettajan kanssa tehtäviä karttapohjalle ja opastanut sovelluksen käyttöönottamisessa. Sovellus on saatu käyttöön Liikkuva Koulu -hankkeen kautta ilmaiseksi ja se on käytössä Lahdessa kesään 2018 asti. Sovellukseen voi tutustua Sepon nettisivujen kautta. Samankaltaisia sovelluksia on useita, joita opettaja voi ottaa osaksi opetusta innostamaan oppilaita toiminnalliseen oppimiseen. Kuvassa 1. ilmenee teknologian hyödyntämisen mahdollisuudet toiminnalliseen oppimiseen.

Kuva 1. Teknologian avulla toiminnalliseen oppimiseen. (Seppo 2018.)

Lahden tutkimusaineistosta tulee esille myös suunnitteilla olevaa yhteistyötä. Suunnitellaan toteutettavan yläkoulujen leirikouluja yhteistyössä nuorisotyön kanssa. Yhteistyössä he valmistelevalle valmistuvalle erilaisia toiminnallisia mahdollisuuksia kuten ryhmäytyspäiviä ja leirikouluja. Opettajat saavat tilata nuorisopalveluilta ohjattuja leirikouluja. Leirikoulut muotoutuisi siten, että siellä olisi erilaista seikkailukasvatukseen pohjautuvaa ryhmäyttävää toimintaa sekä uuden opintosuunnitelman mukaista toimintaa eri oppiaineiden aiheiden puitteissa, joita käydään läpi pienemmissä ryhmissä pajatoiminnan tyyppisesti. Aineistosta selviää, että tällä hetkellä tätä toimintaa lähtisi tekemään yksi nuorisotyöntekijä. Aineistosta nousee esille nuorisotyöntekijän yksin ohjaamisen haastavuus. Tällaisessa tapauksessa tarvitaan toimiva yhteistyö opettajien kanssa, jotta toiminta on turvallista ja sujuvaa. Uusi ympäristö ja erilaisten toiminnallisten menetelmien käyttöönotto toisi uusia mahdollisuuksia oppimiseen. Lisäksi nuorisotyöntekijän läsnäolo leirikouluissa voi tuoda oppilaille uusia näkökulmia ja toimintatapoja.

5.2 Toiminnallinen yhteistyö Kotkassa

Haastattelin Kotkassa nuorisotyön koordinaattoria, joka toimi nuoriso-ohjaajien lähiesimiehenä, sekä vastasi alueellisesta talotyöstä. Laajasta työnkuvasta yksi nuorisotyön koordinaattorin työntehtävä on kehittää Kotkan koulujen nuorisotyötä. Tällä hetkellä Kotkan yläkouluissa ei ole koulunuorisotyöntekijöitä, vaan alueelliset nuorisotyöntekijät tekevät koulujen kanssa yhteistyötä sen verran miten resurssit antavat myöten. Koulunuorisotyötä pyrittiin kehittämään vuosina 2014-2016 opetustoimen myöntämällä hankerahalla, jolla palkattiin Kotkan yläkouluihin kaksi alueellista koulunuorisotyöntekijää. Kolmevuotisen hankkeen aikana koulunuorisotyöntekijät toimivat päivällä kouluilla toteuttaen erilaisia teemallisia oppitunteja ja tapahtumapäiviä yhteistyössä kouluhenkilökunnan kanssa. Iltaisin koulunuorisotyöntekijät työskentelivät nuorisotaloilla sekä pitäen erilaista kerhotoimintaa kohdaten nuoria siellä (Kotkan kaupunki 2018.)

Kotkan kaupungille myönnettiin Liikkuva Koulu -palkinto 15.12.2016 järjestetyssä Lasten ja nuorten liikunnan ja fyysisen toimintakyvyn tila - seminaarissa. Palkinto oli osoitus siitä, että Kotkassa oli saatu toimimaan yhteistyö koulujen, nuorisopalvelujen ja

järjestökentän välillä. (Muittari 2017.) Kun hanke päättyi ja resurssien vuoksi ei ollut enää koulunuorisotyöntekijöitä, niin se jätti yhteistyön mahdollistumiselle pienen mustan aukon. Silloin huomattiin, että tällaiselle olisi tarve ja siitä oli hyötyä. Nykyään ilman hankkeelta saatua rahoitusta nuorisopalvelut yrittävät parhaansa mukaan tehdä yhteistyötä yläkoulujen kanssa. Yhteistyö on oikeastaan suurien kokonaisuuksien ylläpitämistä kuten ryhmäytyksiä nivelvaiheessa oleville luokka-asteille, tukioppilastoiminnassa työskentelyä ja satunnaisia teemapäiviä yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Nuorisotyön puolelta työntekijä- tai aikaresurssit eivät riitä päivittäin tehtävään koulu-yhteistyöhön.

Haastattelussa ilmenee useaan kertaan, että yläkoulussa joka sijaitsee nuorisopalveluiden läheisyydessä, toimii todella hyvin opettajien ja nuorisotyöntekijöiden keskinäinen vuorovaikutus. Ideat ja ehdotukset on helppo tuoda esille luontevasti esimerkiksi yhteisessä ruokapöydässä. Kotkan nuorisotyön koordinaattori kuvailee, että tässä koulussa toimii todella hyvin koulunuorisotyö. Samassa talossa työskentely helpottaa yhteistyön syntymistä luontevammaksi ja nuorisotyöntekijä pystyy helpommin siirtymään omasta työtilasta esimerkiksi nuorten joukkoon käytäville ja välitunneille. Muut yläkoulut sijaitsevat kauempana nuorisotiloista ja tuollainen spontaani nuorisotyöntekijän läsnäolo muissa kouluissa on vaikeampaa toteuttaa. Kuitenkin kaikissa yläkouluissa tehdään yhteistyötä nuorisotyön kanssa, mutta resursseja ei ole tarpeeksi nuorisotyöntekijän kokoaikaiseen fyysiseen paikallaoloon joka koululla. Tutkimusaineistosta selviää, että koulun henkilökunta arvostaa nuorisotyöntekijöiden työtä erityisesti sen vuoksi, että heillä on mahdollisuus työssään kohdata nuoria päivällä sekä iltaisin. Tämä mahdollistaa nuorisotyöntekijän tunnettavuuden ja nuorille tutuksi tulemisen. Se helpottaa nuorta lähestymään ja turvautumaan tuttuun aikuiseen myös koulussa. Seuraavaksi lainaus tutkimusaineistosta, josta tulee ilmi Kotkan koulujen ja nuorisotyön lähtökohdat toiminnallisempaan yhteistyöhön.

”Me pidämme tärkeänä koulujen kanssa tehtävässä yhteistyössä, sitä että kohtaamme nuoren siellä missä hän on. Lähtökohtana on se, kun teemme tiivistä yhteistyötä kouluilla niin samat työntekijät työskentelevät kouluilla ja nuorten vapaa-aikana talutyössä. Kahdella kentällä toiminta koetaan hyvänä.” (nuorisotyönkoordinaattori, Kotka)

Tutkimusaineistosta ilmenee, että vähäisillä resursseilla Kotkassa kuitenkin pystytään tekemään toimivaa yhteistyötä yläkoulujen ja nuorisotyön välillä. Uusia ideoita ja malleja toimintatapojen kehittämiseen tulee jatkuvasti. Kommunikointi ja rohkeus tehdä asioita ovat avainasemassa. Kotkan yhdessä yläkoulussa toimi hetken aikaa kokeilu- luontoisesti tukioppilaskurssi valinnaisaineena, jossa nuorisotyöntekijä oli aktiivisesti mukana. Kurssi mahdollisti oppilaiden osallistumisen tukioppilastoimintaan osana opintoja ja koulupäivää. Nuorisotyönohjaajan rooli yhdessä ohjaavan opettajan kanssa oli oppilaiden ohjauksessa ja neuvomisessa tukioppilaaksi. Aktiivinen tukioppilastoinnin ohjaus osana opintosuorituksia kertoo siitä, kuinka koulu ja nuorisotyö pystyvät yhdistämään voimavaransa. Toiminta vaatii tietysti aktiivisesti toimivan koulun panoksen, jotta kurssi on mahdollinen järjestää valinnaisaineena. Lisäksi toiminta tarvitsee ohjaavan opettajan ja nuorisotyöntekijän toimivan yhteistyön.

”Pyritään aina, että meidän tekeminen on toiminnallista tekemistä, toiminnallinen näkemys vähintään, olisi liikettä ja mahdollistetaan toiminta ja liike kaikessa toiminnassa. Meillä on hyvä tilanne, kun kouluympäristömme mahdollistaa nuorille tekemistä myös niin, ettei aina tarvitse olla ohjattua toimintaa. Oppilaat ovat saaneet suunnitella koulupiikan välineet ja nuoret ovat vaikuttaneet lähiympäristöön esimerkiksi vaatimalla skeitiparkin koulun läheisyyteen. Mielestäni on tärkeää saada nuorten ääni kuuluviin.”
(nuorisotyönkoordinaattori, Kotka)

Yläpuolella on tutkimusaineistosta ote, jossa kuvataan toiminnallisuuden toteutumista Kotkan yläkouluissa. Etenkin kouluympäristön monipuolisuutta arvostetaan ja pidetään tärkeänä oppilaiden kuuntelemista ja oppilaiden pääsyä vaikuttamaan asioihin. Suora lainaus tiivistää tutkimusaineistosta esille nousseen asian, että nuorisotyöntekijät ovat perillä koulun toiminnasta ja kommunikointi koulun ja nuorisotyön välillä on sujuvaa ja luontevaa. Vuorovaikutustaidot nähdään yhtenä tärkeänä tekijänä yhteistyön toimimisen mahdollistumiseksi. Kotkan tutkimusaineiston mukaan yhteistyön haasteina on suuret koulut verrattuna nuorisotyöntekijöiden vähäiseen määrään. Nuorisotyöntekijöiden työ on iltapainotteista, kun taas koulun kanssa tehtävä yhteistyö tapahtuu päivällä. Tämä luo haasteen nuorisotyöntekijän työajan suunnitteluun ja resurssien tehokkaaseen käyttöön. Koulunuorisotyö on vain yksi osa nuorisotyön laajaa työkenttää. Nuori-

sotyöntekijät tekevät yhteistyötä ajankohtaisten asioiden mukaan ja koulu taas käsittelee asiat tuntirungon mukaan. Asioista joustaminen ja yhdessä toiminnan kehittäminen nähdään kuitenkin mahdollisuutena toimivamman yhteistyön toteuttamiseen. Molemmilla tahoilla on omat reunaehdot miten toimia. Toiminnallinen yhteistyö on kuitenkin mahdollista toimivan yhteishengen ja yhteen hiileen puhaltamisen puitteissa.

5.3 Toiminnallinen yhteistyö Orivedellä

Orivesi oli tutkimuskunnista pienin, mutta sieltä saatu aineisto antaa hyviä valmiuksia pienille kunnille yläkoulujen ja nuorisotyön yhteistyöhön. Orivedeltä saatu tutkimusaineisto tulee yläkoulun rehtorin ja vapaa-ajanohjaajan haastatteluista. Tutkimusaineistosta selviää, että yläkoulu tekee paljon yhteistyötä muiden tahojen kanssa ja tämä on tuonut toiminnallisuutta kouluihin. Koulu tekee tiivistä yhteistyötä paikallisten toimijoiden, kuten urheiluseurojen, poliisin, palokunnan, seurakunnan, MLL:n, metsänhoitoyhdistyksen, etsivien nuorisotyöntekijöiden ja vapaa-ajanohjaajan kanssa. Koulussa järjestetään esimerkiksi taloustietokilpailut yhteistyössä pankkien kanssa. Lisäksi kouluissa on ollut toimintaa Liikkuva Koulu -ohjelman ja Nou Hätä! -kampanjan kautta. NouHätä! -kampanja on yläluokkien valtakunnallinen pelastustaitokampanja (NouHätä! 2018). Yhteistyön tuloksena on järjestetty teemapäiviä ja välituntitoimintaa. Tutkimusaineistosta tulee ilmi, että henkilökemioiden toimiminen edesauttaa yhteisen toiminnan päättämistä ja toteuttamista. Silloin yhteistyö ei ole niin suuren työn takana vaan sitä voidaan kuvata matalan kynnyksen toiminnaksi. Yhteistyötä kuvaa myös vaikiintuneet toimivat käytännöt, mutta myös pienin askelin uusien toimintojen kokeileminen.

Oriveden haastatteluaineistoista nousee esille yläkoulun ja vapaa-ajanohjaajaan tiivis yhteistyö, joka on jatkunut vuosia. Vapaa-ajanohjaajalla on laaja työnkuva tehdessään ainoana työntekijänä nuorisopalveluiden tehtäviä. Sen vuoksi yhteistyö on vielä tärkeämpää. Koulu yhteistyöllä on kuitenkin pitkät perinteet ja sen vuoksi se on suuressa arvostuksessa ja sille on vain löydyttävä aikaa. Yläkoulu ja nuorisotyön edustaja lyövät lukkoon yhdessä koko lukuvuoden suurimmat yhdessä toteutettavat toiminnot ja sen

lisäksi tekevät yhteistyötä spontaanisti aina kun löytävät siihen aikaa. Toiminnallisuuden kiinnitetään huomiota, kun mietitään erilaisia tapoja tehdä yhteistyötä. Yhteistyö on aktiivista ottaen huomioon nuorisopalveluiden resurssit yhden työntekijän ajan puitteissa. Yläkoulun rehtorin ja nuorisopalveluiden vapaa-ajanohjaajan yhteinen suunnittelu ja aikataulutukset koko lukuvuonna järjestettävistä yhteisistä toiminnoista auttaa molempia tahoja sitoutumaan yhteistyöhön.

Syksyisin yläkoulut järjestävät nuorisopalveluiden kanssa yhteistyössä 7-luokille ryhmäytymispäivät ja turvallisen tutustumiskierroksen kunnan liikuntapaikkoihin. 8-luokkalaisille esitellään syksyisin harrastustoiminnan mahdollisuuksia. Lisäksi syksyisin nuorisopalvelut järjestävät yläkoululle koulukiusaamisvastaisen teeman myötä jonkun tilaisuuden. Keväällä järjestetään yhteistyössä yläkoululle lähiympäristöjen kevät siivous, jossa ovat läsnä toiminnallinen tekeminen, aktiiviseksi kansalaiseksi kasvattaminen sekä ympäristökasvatus. Lisäksi nuorisopalveluiden vapaa-ajanohjaaja osallistuu aktiivisesti yläkoululaisille järjestettyihin liikuntatapahtumiin. Vapaa-ajanohjaaja toimii esimerkiksi salibandytuomarina keväällä järjestetyissä Koululiikuntaliiton turnauksessa ja 9-luokkien välisessä turnauksessa.

Rajoja ylittävä toiminnallinen yhteistyö näkyy myös siten, että järjestetään salibandyotteluita yläkoulun valinnaisliikuntaryhmien ja mielenterveyskuntoutujien välille muutamana kerran vuodessa. Tällainen toiminta rikkoo ennakkoluuloja ja luo yhteisöllisyyttä pienessä kunnassa eri ryhmien välille. Joka kolmas vuosi yläkouluille järjestetään moniammatillisena yhteistyönä päihdeputki, jossa oppilaat saavat tietoa päihteistä ja niiden vaikutuksista. Tässä tapahtumassa ovat useat kunnan eri toimijat mukana. Lisäksi oppilaita aktivoidaan yhteiskunnallisten kysymysten ääreen demokratiakasvatuksen menetelmillä. Tästä esimerkkinä aineistosta nousi oppilaille järjestetyt nuorten varjovaalit kunnallisvaalien ja presidentinvaalien aikaan. Varjovaalit järjestetään nuorisopalveluiden avustuksella yhteistyössä yläkoulun kanssa. Vapaa-ajanohjaaja tekee resurssiansa mukaisesti aktiivisesti yläkoulun kanssa yhteistyötä ja sen merkitys nähdään siinä, että oppilaat tietävät ja tuntevat vapaa-ajanohjaajan. Silloin vapaa-ajanohjaaja on osana kouluyhteisöä, vaikka ei työskentele koululla pääsääntöisesti.

Tutkimusaineistosta selviää, että Oriveden kouluyhteistyö on saatu toimimaan hyväksi havaittujen käytänteiden mukaisesti avoimen sekä sitoutuneen vuorovaikutuksen keinoin. Aineistosta tulee ilmi, että esimerkiksi välituntitoiminnan aktivoimiseksi tarvittaisiin lisää eväitä. Yläkoulun ulkoalueet ovat melko riisutut, joten oppilaita innostavaa ohjausta välitunteihin kaivattaisiin. Oppilaiden ääni ja omat ehdotukset olisi hyvä myös saada kuuluviin, jotta tiedettäisiin millä tavoin välituntitoimintaa voidaan kehittää. Yhteistyötä tekevillä henkilöillä pitää olla avoin keskusteluyhteys, jotta asiat saadaan toteutettua sekä uusia asioita päästään kehittämään avoimessa ja innovatiivisessa ilmapiiressä. Pienessä kunnassa tehtävässä kouluyhteistyössä korostuu tuttujen paikallisten henkilöiden ja toimijoiden tarjoamien mahdollisuuksien käyttöönotto. Toiminta vaatii hyviä yhteistyötaitoja ja sitoutumista yhteistyön toteuttamisen tahoilta, ettei yhteistyö jää satunnaiseksi ja sitä kautta irralliseksi kokonaisuudeksi.

5.4 Johtopäätökset

Opinnäytetyöni päätavoitteena oli saada tietoa yläkoulun opettajien ja kunnallisen nuorisotyön välisestä yhteistyöstä erityisesti toiminnallisuuden ja oppilaiden fyysisen aktiivisuuden edistämisen näkökulmasta. Kartoitin yläkoulun henkilökunnan ja nuorisopalveluiden edustajien ajatuksia toteutuneesta yhteistyöstä ja sen kehittamisestä sekä haasteista. Tavoitteenani oli selvittää kolmessa kunnassa tapahtuvaa yhteistyötä pohden aineistosta tulleita yhteneviä tekijöitä ja myös eroavaisuuksia. Tuloksien pohjalta haluan jakaa muille kunnille ehdotuksia erilaisista toiminnallisista tavoista tehdä yhteistyötä. Lisäksi tavoitteenani on antaa valmiuksia ja tietoa yläkoulussa työskenteleville ammattilaisille siitä, mitä toiminnallisuuden ja toimivan yhteistyön muodostumiseksi tarvitaan ja mitä pitää huomioida. Keräämäni tutkimusaineiston ja tietoperustan perusteella sain paljon tietoa, jotka vaikuttavat toiminnallisuuden käyttöönottamisessa yläkouluissa ja kahden tahon yhteistyössä tehtäviin toimintoihin. Keräämäni tutkimusaineiston perusteella tulin johtopäätökseen, että yläkoulujen henkilökunta ja nuorisotyöntekijät ovat kiinnostuneita ja innostuneita lisäämään toiminnallisuutta koulujen arkeen. Yhteistyössä toiminnallisuuden lisääminen ja nuorisotyöntekijöiden osaamisen hyödyntäminen nousivat aineistosta kiinnostaviksi ja kehittämisen arvoisiksi asioiksi.

Tuloksista selviää, että tutkimuskunnat tekevät paljon yhteistyötä, jossa vahvistetaan oppilaiden ryhmätyötaitoja, vuorovaikutustaitoja sekä kokemuksellista oppimista. Lahdessa nuorisopalvelut järjestävät nuorisotiedotuksen puitteissa yläkoululle nuorille suunnattuja teematunteja rahankäytöstä, kesätöiden hakemisesta ja pelikasvatuksesta. Lahdessa on vireillä myös yläkoulujen ja nuorisotyön yhteistyössä toteutettavat leirikoulut, joissa nuorisotyöntekijä ohjaa ryhmäyttäviä toimintoja ja opettajat pitävät oppilaille työpajaluonteisesti kouluainesidonnaisia kokonaisuuksia. Alla olevassa otteesta tutkimusaineistosta Lahden nuorisotyöntekijä pohtii nuorisotyöntekijän työtehtäviä ja vaikutusta kouluissa. Aineistosta selviää, että nuorisotyöntekijöillä voi olla rohkaiseva vaikutus opettajiin, jotka kokevat epävarmuutta nuorten kohtaamiseen. Nuorisotyöntekijöillä on vankka kokemus kohdata ja ymmärtää nuoria. Ammattilaisten osaamisen ja erilaisten toimintatapojen jakaminen nähdään yhteistyötä ja myös nuoria tukevana yhteistyömallina.

”Nuorisotyöntekijällä on vaikuttavuuden näkökulma koulussa, jos pääsee vaikuttamaan opettajien näkökulmiin, myös nuorisotyöntekijän vaikuttavuus kasvaa. Itse en panostanut välituntitoimintaan niin paljon koska mietin mistä minusta on eniten hyötyä. Eniten hyötyä oli, kun sai jakaa näkökulmia opettajille opetukseen, opetustapoihin ja nuorten kohtaamisiin. Yritin vaikuttaa opettajien tapaan tehdä töitä ja rohkaista heitä olemaan nuorten kanssa rohkeasti niin kuin nuorten kanssa pitää olla, usein kysymys voi olla opettajien peloista.” (nuorisotyöntekijä, Lahti)

Kotkasta saadusta tutkimusaineistosta selviää, että siellä on käynnissä kokeiluluonteisesti valinnaisaineena tukioppilastoiminta yhteistyössä ohjaavan opettajan ja nuorisotyöntekijän kanssa. Toiminta on lähtenyt hyvin käyntiin ja yhteistyö opettajan ja nuorisotyöntekijän välillä on herättänyt paljon huomioita, että samantyylistä yhteistyötä pitäisi tehdä enemmän. Orivedeltä saaduista tuloksista tulee ilmi, että yhteistyö yläkoulun ja vapaa-ajanohjaajan kanssa on toiminut jo vuosia sujuvasti. Yhdessä laadittu vuosikello luo yhteistyölle suunnitelmallisuuden ja molempien tahojen sitoutumisen. Pienessä kunnassa yhteistyötä tehdään ajankohtaisten teemojen ympäröimänä hyväksi havaituin keinoin ja toteutetaan aiempina vuosina toimivaksi koettuja tapahtumia ja tilaisuuksia sujuvasti yhteistyössä. Yhteistyössä keskitytään siihen mihin on eniten

tarve saada muutosta tai kehitystä ja ajan puitteissa toteutetaan spontaania yhteistyötä niin kuin esimerkiksi välituntitoimintaa.

Haasteeksi nousi liian niukat resurssit liittyen aikaan, työntekijöihin ja koulupihan väli-neisiin. Alueellisten nuorisotyöntekijöiden työaika on tavallisesti iltaan sijoittuvaa nuorisotalotyötä, joten se luo haasteita koulunuorisotyön tekemiseen. Lisäksi usein nuorisotyöntekijät tekevät yhteistyötä kuntien kaikkien koulujen kanssa ja on myös paljon muita työtehtäviä, joista koulunuorisotyö on vain pieni osa. Sen vuoksi ei ole aikaa tai tekijöitä tarpeeksi sitoutumaan pelkästään yhden koulun kanssa tehtävään yhteistyöhön. Jokaisessa yläkoulussa työskentelevä koulunuorisotyöntekijä olisi ihanteellinen tilanne. Silloin nuorisopalveluiden ei tarvitsisi vähäisistä työntekijäresursseistaan miettiä milloin ja miten olisi aikaa yhteistyöhön koulun kanssa. Toisaalta tuloksista ilmenee, että vähillä työntekijäresursseilla pärjätään, kunhan yhteistyö koulujen kanssa on molemmilta tahoilta lähtevää ja kiinnostusta sekä ymmärrystä löytyy yhdessä toiminnallisen kasvatuksen toteuttamiseen.

Opettajat kokivat toiminnallisen opetustyylin elävöittävän opetusta ja olevan pelastava apukeino sellaisten ryhmien kanssa, jotka eivät jaksakaan istua ja kuunnella. Rasitteena nähdään, että toiminnalliset menetelmät vievät melko paljon aikaa. Ajan vieminen voi olla myös syy siihen miksi toiminnallisia menetelmiä vältellään opetuksessa. Tutkimusaineistosta selviää, että koulun toimintakulttuurin muutos vaatii koulun johdon tukea, kannustusta ja vaikuttavaa esimerkkiä muulle henkilökunnalle, jotta kaikki opettajat ottaisivat huomioon toiminnallisuuden ja oppilaiden aktivoimisen työssään. Tutkimusaineistosta nousee esille nuorisotyön ja yläkoulujen yhteistyössä toteutetun toiminnan suunnittelun, aikatauluttamisen ja sitoutumisen merkitykset. Molempien tahojen vuorovaikutteinen kanssakäyminen ja joustavuus luovat toimivalle yhteistyölle pohjan.

6 POHDINTA

Opinnäytetyöni kehittämisehdotuksissa pohdin asioita, mitkä kehittäisi yhteistyötä yläkoulun ja nuorisopalveluiden välillä ja mitä mahdollisuuksia yhteistyö tarjoaisi. Pohdin asioita yleisellä tasolla, en vain kohdekuntia kehittämällä. Pohdinnat kuitenkin ovat muodostuneet tutkimusaineiston pohjalta. Näiden asioiden tarkoitus olisi auttaa myös muita kuntia pohtimaan ja kehittämään oman kunnan yläkoulujen toiminnallisuuden lisäämistä yhteistyön tavoin. Lisäksi kuvaan opinnäytetyöprosessia arvioiden opinnäytetyön onnistumista ja hyötyä toiminnallisuuden edistämiseen.

6.1 Kehittämisehdotukset

Yläkoulujen ja nuorisotyön välillä tapahtuvaan yhteistyöhön on haastavaa antaa suoranaisia kehittämisehdotuksia, sillä kuntien toimintatavat ja mahdollisuudet ovat erilaisia. Kuntien resurssit vaikuttavat myös todella paljon koulujen toimintamahdollisuuksiin ja nuorisotyöntekijöiden valmiuksiin tehdä yhteistyötä kouluilla. Useissa Suomessa olevissa kunnissa koulut ja nuorisopalvelut tekevät jonkinasteista yhteistyötä. Yhteistyö koetaan usein ”koulunuorisotyön peruskauraksi”, mikä tulee ilmi tutkimusaineiston haastatteluista. Sillä tarkoitetaan sitä, että tavallisesti nuorisotyöntekijän tehtäviin koulussa kuuluvat ryhmäytämiset, oppilaskunnan hallituksen ja tukioppilastoiminnan kanssa toimiminen ja mahdollinen välituntitoiminta. Resurssien puitteissa käyttäen hyviä yhteistyötaitoja, luovuutta ja rohkeutta opettajat voisivat toteuttaa yhdessä nuorisotyöntekijän kanssa enemmän asioita. Jos koulussa on oma nuorisotyöntekijä niin hän voisi tulla oppitunneille mukaan ohjaamaan tuntia opettajan kanssa. Tällä tavalla toiminnallisia kokonaisuuksia olisi helpompi toteuttaa osana oppituntia, kun yhdistetään kahden ammattilaisen voimavarat.

Rohkea asenne ja ennakkoluulottomuus tehtävään yhteistyöhön olisi hyvä pitää mielessä. Tähän auttaisi se, jos opettajat ajattelisivat nuorisotyöntekijän läsnäolon koulussa voimavarana ja mahdollisuuksina, eikä esimerkiksi ulkopuolisena tahona, joka

yrittää muuttaa koulun käytäntöjä ja perinteitä. Avoimuus ja luottamus kahden eri ammattilaisen välillä on tärkeää ja silloin molemmat voivat oppia toisistaan ja antaa mahdollisuuden toteuttaa yhdessä nuoria innostavaa ja tukevaa toimintaa. Muutos voi jos sanana järkyttää ja sen vuoksi muutoksen kohtaaminen ja tekeminen pitäisi aloittaa kevyesti yhteistyön tavoin. Toiminnallisten oppituntien tekeminen olisi varmasti helpompaa, jos nuorisotyöntekijä olisi opettajan apuna.

Kun henkilökemiat ja luottamus on saatu toimimaan niin yhdessä toteuttamisen ja tekemisen mahdollisuudet ovat rajattomat, kunhan vain into toiminnallisempaan yhteistyöhön löytyy. Tutkimusaineistosta löytyy hyviä esimerkkejä yhteistyöhön ”peruskauran” lisäksi. Tällaisia ovat esimerkiksi leirikoulujen järjestäminen yhteistyössä, tukioppilastoiminta valinnaisaineena nuorisotyöntekijän apua käyttäen, nuorisotyöntekijä tuomarina yläluokkien salibandyturnauksissa ja ennakkoluuloja rikkomalla turnauksia voidaan järjestää nuorisotyöntekijän toimesta yläkoululaisten ja mielenterveyskuntoutujien välillä. Toiminnallisuus, fyysisen aktiivisuuden lisääminen ja nuorten osallistaminen ryhmässä toimimiseen ovat näissä kaikissa aktiivisena läsnä. Yhteistyö antaa mahdollisuuksia ja sitä kautta monipuolistaa koulun arkea, kun siihen vain tartutaan rohkeasti ja toteutetaan sitä hyvällä otteella molempien yhteistyötahojen puolelta.

6.2 Arviointi

Opinnäytetyöprosessi on ollut mielenkiintoinen ja ajatuksia herättävä. Oma mielenkiintoni aiheeseen on tuottanut paljon oivalluksia toiminnallisuuden lisäämiseen yhteistyön tavoin. Kehittämistyön edetessä huomasin aiheen olevan ajankohtainen ja tärkeä, muttei yksiselitteinen tai helposti ratkaistavissa. Toiminnallisuuden lisääminen ja toimivan yhteistyön luominen ei tapahdu hetkessä. Aihe oli siis mielenkiintoisuudestaan huolimatta melko haastava tutkimusaihe ja sen vuoksi juuri tästä aiheesta ei ole tehty juurikaan tutkimuksia. Aiheeseen liittyy paljon kokonaisuuksia, joita on yksinään tutkittu kuten koulunuorisotyö, fyysisen aktiivisuuden väheneminen ja liikunnan lisäämisen merkitys yläkouluikäisille. Suurten kokonaisuuksien yhdistäminen vaatii ymmärrystä jokaisesta yksittäisestä aiheesta sekä aiheiden yhdistyessä kokonaisuudeksi.

Tutkimusmenetelmäni toimi tämän aiheen tutkimiseen kiitettävästi. Haastatteluilla sai selville haastateltavien ajatuksia ja heidän tapansa toimia. Yksilöhaastattelut toimivat myös, haastateltavan ja minun välille syntyi turvallinen ja rento keskustelutilanne, jolloin haastateltava pystyi käymään asioita läpi avoimesti. Haastatteluissa ilmeni myös se, että haastateltavat olivat erittäin kiinnostuneita aiheestani ja useat sanoivat, että tämä on varmasti tutkimisen arvoinen asia. Uskon, että haastateltavien mielenkiinto aiheeseen ja haastattelukysymyksiin lisäsivät avoimen keskusteluyhteyden syntymistä.

Aineisto tarjosi mahdollisuuden tarkastella aihetta monelta kannalta: opettajien ja koulun puolelta, nuorisotyöntekijän monipuolisen työkentän kulmasta sekä resurssien asettamien mahdollisuuksien puitteissa. Ennen kaikkea tärkeimmässä roolissa olivat yläkoulujen henkilökunnan ja nuorisoalan ammattilaisten kokemukset. Olen tyytyväinen myös opinnäytetyön tietoperustaan. Tutkimusaineistossa nojauduttiin usein esimerkiksi Liikkuva Koulu -ohjelmaan ja perusopetuksen uuteen opetussuunnitelmaan, joten niiden tunteminen ja ymmärtäminen auttoivat haastatteluissa ja analysoinnissa. Tutkimusaineiston ja tietoperustan yhteensovittaminen sujui siis hyvin, sillä aiheen kokonaisvaltainen ymmärtäminen tarvitsi laajaa tietoperustaa.

Opinnäytetyön tekemisessä kehitystyötä on hyvä pohtia myös eettisyyden näkökulmasta. Opinnäytetyön eettisyydessä on hyvä pohtia muun muassa opinnäytetyön luotettavuutta ja tulosten uskottavuutta noudattaen hyviä tutkimuskäytänteitä. Tässä työssä isoimmaksi kysymykseksi heräsi haastateltavien anonyyminä pidettävyys. Tutkimuskäytäntöihin kuuluu se, että haastateltavia ei saisi tunnistaa tutkimusaineistosta tulleista tuloksista ja johtopäätöksistä. On ymmärrettävää, että esimerkiksi nuoria haastateltaessa eettisyyteen pitää kiinnittää todella paljon huomiota. Tämän opinnäytetyön tutkimusaineisto koostuu ammattilaisilta saaduista kokemuksista ja ajatuksista. Yläkoulujen ja nuorisotyön ammattilaiset kertovat oman kuntansa yhteistyökäytänteistä ja haluavat jakaa myös hyviä käytänteitä ja kokemuksiaan muille. Pohdin, että mainitsenko kuntien nimiä ja sen lisäksi vielä erikseen esimerkiksi koulujen nimiä. Päädyin kuitenkin tuomaan kunnat esille, mutta työn validiteetin kannalta ei ollut olennaista mainita koulujen nimiä. Tämä aiheutti hieman ristiriitaisia ajatuksia siitä, että miten pidän huolen kehittämistyön eettisyydestä ja haastateltavien tunnistamattomuudesta.

Koen hyväksi, että pohdin asiaa ja toin kuitenkin kunnat esille. Kuntien toimivien yhteistyötapojen esitteleminen ilman kuntien mainitsemista ei olisi kunnioittanut asiaa koskevia opettajia tai nuorisotyöntekijöitä. Lisäksi tuloksien jakaminen kunnittain toi selkeyttä opinnäytetyön rakenteeseen.

Koen, että tätä aihetta oli tärkeää tutkia ja tuoda ajatuksia sekä tuloksia näkyväksi, jotta toiminnallisuus ja yhteistyön mahdollisuudet tulisivat enemmän osaksi yläkoulujen arkea. Fyysisen aktiivisuuden edistämisellä on suuri merkitys yläkoululaisten terveyteen ja hyvinvointiin ja sen vuoksi toiminnallisuuden tuominen koulun arkeen on tärkeää. Parhaiten toiminnallisuuden käsityksiä ja yhteistyön luomisen mahdollisuuksia pystytään kehittämään saamalla niitä ihmisten tietoisuuteen. Koulutukset toiminnallisuuden ja yhteistyön luomiseen ovat oivia avaimia tähän. Myös koulun johdon esimerkki on tärkeässä asemassa. Opinnäytetyön tulokset antavat ohjeita ja esimerkkejä toiminnallisempaan yhteistyöhön. Toiminnallisen koulukulttuurin luomiseen sekä yhteistyön toteuttamiseen ei ole yhtä oikeaa tapaa, vaan asenne ja yhteistyökykyisyys ratkaisevat. Koen, että opinnäytetyöni tulokset ja johtopäätökset auttavat toimijoita, jotka työskentelevät yläkouluissa tai tekevät yhteistyötä yläkoulujen kanssa ja niitä voidaan kehittää omaan työhön sopiviksi. Näin ajankohtaisesta ja laajasta ilmiöstä puhuttaessa olisi tärkeää, että aihetta tutkittaisiin lisää ja koulutettaisiin ammattilaisia aiheen tiimoilta. Uskon, että tällä tavalla toiminnallisuus saadaan osaksi koulun arkea.

LÄHTEET

- Allianssi 2017. Nuorisotyö. Viitattu 29.1.2018. <http://www.alli.fi/edunvalvonta/nuorisotyö/>
- Finne, Jaakko 2017. Liikkuva lapsi, terveempi aikuinen. Fitra, 9-45.
- Dumith, Samuelc & Gigante, Denise P. & Domingues, Marlos R. & Kohl, Harold W. 2011. Physical activity change during adolescence: a systematic review and a pooled analysis. *International Journal of Epidemiology* 40, 685-698.
- Gretschel, Anu & Junttila-Vitikka, Pirjo & Puuronen, Anne 2016. Suuntaviivoja nuorisotoimialan määrittelyyn ja arviointiin. Verkkojulkaisuja 96. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Viitattu 31.1.2018. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/suuntaviivoja_nuorisotoimialan_maarittelyyn_ja_arviointiin.pdf
- Hallitusohjelma 2015. Osaaminen ja koulutus: hallituskauden kärkihankkeet. Valtioneuvoston kanslia. Viitattu 2.3.2018. http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_netti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82
- Jyrinki E. 1977. Kysely ja haastattelu tutkimuksessa. Helsinki: Gaudeamus.
- Kiilakoski, Tomi 2007. Kasvu moneen suuntaan- Kriittinen pedagogiikka ja nuorisotyö. Teoksessa Hoikkala Tommi & Sell Anna (toim.) 2007. Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76, 57-74.
- Kiilakoski, Tomi 2014. Koulu on enemmän. Nuorisotyön ja koulun yhteistyön käytännöt, mahdollisuudet ja ongelmat. Nuorisotutkimusseura julkaisuja 155, 8-82.
- Kiili, Kristian & Tuomi, Pauliina & Perttula, Arttu & Kiili, Carita 2012. Peleillä liikettä, luovuutta ja yhteisöllisyyttä koulupäivään. Teoksessa Niemi Hannele & Multisilta Jari (toim.) 2014. Rajaton luokkahuone. Jyväskylä: PS-kustannus. 238-252.
- Kivelä, Valtteri & Lempinen, Juho 2009. Arki hallintaan – Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen. KOTA – Lasten ja nuorten hyvinvointi ry.
- Kokko, Sami & Mehtälä, Anette (toim.) 2016. Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa: LIITU-tutkimuksen tuloksia 2016. Valtion liikuntaneuvosto. Viitattu 3.1.2018. http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/438/LIITU_2016.pdf
- Kolehmainen, Marjo & Lahtinen, Pauliina 2014. Nuorisotyötä koulussa. Yhteisen toimintakulttuurin kehittäminen. Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hanke. Humanistinen ammattikorkeakoulu, 12-54.
- Koski, Pasi 2007. Liikunnan ja urheilun seuratoiminta nuorisotyönä. Teoksessa Hoikkala Tommi & Sell Anna (toim.) 2007. Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76, 299-316.
- Kotkan kaupunki, 2018. Koulunuorisotyö. Viitattu 26.2.2018. <http://www.kotka.fi/asukkaalle/nuorisopalvelut/koulunuorisotyö>

Kylmänen, Erkki 2016. Osa lapsista ei pääse enää kyykkyyyn eikä pysty istumaan selkä suorassa – tutkimus piirtää karun kuvan koululaisista. Helsingin sanomat. Viitattu 3.1.2018.

<https://www.hs.fi/urheilu/art-2000005007157.html>

Kyttä, Marketta & Jokela, Maija & Hirvonen, Jukka 2013. Suomalaisilla lapsilla paljon itsenäisen liikkumisen mahdollisuuksia. Liikunta ja Tiede 50 (4), 4-11.

Liikkuva koulu 2017. Liikkuva koulu. Viitattu 30.1.2018. <https://liikkuvakoulu.fi/liikkuvakoulu>

Mattila, K-P 2010. Asiakkaana ihminen. Juva: Bookwell Oy, 14.

Muittari, Jussi 2017. TOIMEEN! - Toiminnalliset menetelmät avuksi aineenopettajan arkeen. Viitattu 2.3.2018. <http://toimeen.humak.fi/2017/01/18/toimeen-toiminnalliset-menetelmat-avuksi-aineenopettajan-arkeen/>

Niemi, Hannele & Multisilta, Jari (toim.) 2014. Rajaton luokkahuone. Jyväskylä: PS-kustannus.

NouHätä! 2018. Viitattu 6.3.2018 <http://nouhata.fi/>

Nuorisolaki (1285/2016) Finlex. Viitattu 29.1.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

Nuori Suomi 2008. Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7-18- vuotiaille. Lasten ja nuorten liikunnan asiantuntijaryhmä 2008. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Nuori Suomi ry. Viitattu 15.1.2018. http://www.ukkinstituutti.fi/filebank/1477-Fyysisen_aktiivisuuden_suositus_kouluikaisille.pdf

Nupponen, H. 2010. Näin Suomen lapset ja nuoret liikkuvat – vai liikkuvatko? Liikunta ja tiede 47 (5), 6.

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 1.-2. painos. Helsinki: WSOY.

OKM 2017a. Nuorisotyö. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 29.1.2018. <http://minedu.fi/nuorisotyö>

OKM 2017b. Kuntien nuorisotyö. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 29.1.2018. <http://minedu.fi/kuntien-nuorisotyö>

OKM 2017c. Työpajat ja etsivä nuorisotyö. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 29.1.2018. <http://minedu.fi/tyopajat-ja-etsiva-nuorisotyö>

Opetushallitus 2016. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Viitattu 29.1.2018. http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Paju, Petri 2011. Koulua on käytävä. Etnografinen tutkimus koulukuokasta sosiaalisena tilana. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 115. Viitattu 25.1.2018 http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/koulu_on_kaytava.pdf

Pekanheimo, Eeva 2016. ToiMeen! – Toiminnalliset menetelmät avuksi aineenopettajan arkeen. Teoksessa Äärynen Mikko & Johansson Tuula (toim.) 2016. Yhdessä uusilla avauksilla tietoa, osaamista ja asiantuntemusta kentälle. Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisuja, 62-65. Viitattu 8.1.2018.

<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/123081/978-952-456-262-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Pulkamo, Hannele 2007. Seikkailukasvatus ja elämyspedagogiikka nuorisotyössä: vallan välinen vai osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen menetelmä? Teoksessa Hoikkala Tommi & Sell Anna (toim.) 2007. Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76, 496-516.
- Pyykkönen, Teijo 2011. Yritys hyvä – tulos tuntematon. Teoksessa Esa Rovio ja Teijo Pyykkönen: Vähän liikkuvat juoksuttavat päättäjiä ja tutkijoita. Impulssi nro 26. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura, 13-19. Viitattu 15.1.2018.
http://194.100.78.101/Avaa_liite.aspx?TITLId=25
- Rajala, Katja. 2010. Vähän liikkuvien ja liikunnasta syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten aktivointi-raportti hanketoiminnasta. Helsinki: Nuori Suomi ry ja Liikes-tutkimuskeskus.
- Rajala, Katja & Turpeinen, Salla & Laine, Kaarlo 2013. Notkeampi koulu – aktiivisempi koulupäivä? Teoksessa Harinen Päivi & Rannikko Anni (toim.) Tässä seison enkä muuta voi? Nuorisotutkijoiden ajatuksia nuorten liikunnasta ja sen kipupisteistä. Nuorisotutkimusseura.
- Salasuo, Mikko & Ojajärvi, Anni 2009. Liikkumattomien sukupolvi haastaa armeijan liikuntakasvatuksen. Liikunta ja Tiede 46 (5), 4-9.
- Santtila, Matti 2011. Palvelukseen astuvien nuorten miesten fyysinen kunto ja liikunta-aktiivisuus. Terveysliikuntauutiset. Liikkumattomuus haasteena. Tampere: UKK-instituutti, 10-12.
- Seppo 2018. Etusivu. Viitattu 7.3.2018. <http://seppo.io/>
- Soanjärvi, Katariina 2007. Nuorisotyön verkostoituminen- Nuorisotyöntekijöiden yhteistyöstä osaamisverkostoksi. Teoksessa Hoikkala Tommi & Sell Anna (toim.) 2007. Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76, 155-165.
- Tammelin, Tuija 2008. Johdatus suomalaisten kouluikäisten fyysiseen aktiivisuuteen. Teoksessa lasten ja nuorten liikunnan asiantuntijaryhmä 2008. Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7-18- vuotiaille. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Nuori Suomi ry. Viitattu 18.1.2018.
http://www.ukkinstituutti.fi/filebank/1477-Fyysisen_aktiivisuuden_suositus_kouluikaisille.pdf
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017. Nuorisotyö. Viitattu 29.1.2018.
<https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/nuoret-ja-palvelut/nuorisotyö>
- ToiMeen! 2018. Hankekuvaus. ToiMeen! – Toiminnalliset menetelmät avuksi aineenopettajan arkeen. Viitattu 2.3.2018. <http://toimeen.humak.fi/suomeksi/62-2/>
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.
- Vanttaja, Markku & Tähtinen, Juhani & Zacheus, Tuomas & Koski, Pasi 2017. Liikkumattomuuden jäljillä. Nuorisotutkimusverkosto, 9-15.

- Valtioneuvosto 2016. Opetus- ja kulttuuriministeriö tiedote: Liikkuva koulu -toimintaa laajennetaan valtakunnalliseksi – jaossa 7 miljoonaa. Viitattu 2.3.2018. http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/liikkuva-koulu-toimintaa-laajennetaan-valtakunnalliseksi-jaossa-7-miljoonaa?_101_INSTANCE_3wyslLo1Z0ni_groupId=1410845
- WHO 2011. Global Recommendations on physical activity for health. Geneva: World Health Organisation. Viitattu 15.1.2018. http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/44399/1/9789241599979_eng.pdf
- Yang, Xiaolin & Telama, Risto & Hirvensalo, Mirja & Tammelin, Tuija & Viikari, Jorma S.A & Raitakari, Olli T 2013. Active commuting from youth to adulthood and as a predictor of physical activity in early midlife: The Young Finns Study. Preventive Medicine 59, 5-11. Viitattu 3.1.2018 <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0091743513004076>
- Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) Viitattu 29.1.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141325>
- Zacheus, Tuomas 2008. Luonnonmukaisesta arkiliikunnasta liikunnan eriytymiseen. Suomalaisen liikuntasukupolvien ja liikuntakulttuurin muutos. Turku: Turun yliopiston julkaisuja.

LIITTEET

Liite 1.

Haastattelukysymykset nuorisotyöntekijöille:

1. Esittele itsesi. (Missä koulussa/kouluissa teet yhteistyötä, mikä on ammattinimikkeesi)
2. Millainen työnkuva sinulla on, mitä kaikkea teet työksesi?
3. Millaista toimintaa olet tehnyt kouluissa, onko jotakin valmista mallia vai oletko itse kehittänyt jonkin toimintatavan? Voisiko tätä toimintatapaa hyödyntää myös muissa yläkouluissa? Onko idea/tarve lähtenyt koululta vai nuorisotoimelta?
4. Onko toiminta opetukseen eli johonkin tiettyyn oppiaineeseen kiinnitettyä vai jotakin muuta? Ovatko opettajat mukana?
5. Järjestättekö teemapäiviä tai ryhmäytymisiä yms? Mitä menetelmiä niissä käytätte?
6. Mikä on haastavinta kun teet yhteistyötä koulujen kanssa ja toteutat toiminnallisia aktiviteetteja?
7. Millä tavoin edistät työssäsi nuorten fyysistä aktiivisuutta?

Haastattelukysymykset opettajille:

1. Esittele itsesi. (Missä koulussa työskentelet, minkä kouluaineen opettaja olet?)
2. Oletko käyttänyt työssäsi toiminnallisia menetelmiä, millaisia?
3. Onko teidän koulussa nuorisotyöntekijää? Millainen hänen toimintakuvansa on?
4. Oletko tehnyt yhteistyötä nuorisotyöntekijän kanssa? Onko yhteistyö ollut toiminnallista tekemistä? Onko aloite lähtenyt nuorisotoimelta vai koululta?
5. Keiden muiden tahojen kanssa olette tehneet yhteistyötä? Millaista yhteistyötä?
6. Millä tavoin edistät työssäsi nuorten fyysistä aktiivisuutta? Millä tavoin edistät nuorten fyysistä aktiivisuutta yhteistyössä nuorisotyöntekijöiden kanssa?
7. Millä tavalla kehittäisit yhteistyötä nuorisotyöntekijöiden kanssa? Mitä hyviä puolia siinä on? Millaisia haasteita?
8. Jos saisit itse päättää, millaista toimintaa kouluympäristössä haluaisit toteuttaa nuorille yhdessä nuorisotyöntekijöiden kanssa? Mitä hyvää siitä seuraisi nuorille?

Liite 2.

Lahden nuorisopalveluiden nuorisotiedotuksessa käytettävät materiaalit toiminnallisten työtapojen luomiseen.

Kansiosta löytyy materiaalit teematuntien pitämiseen. Materiaalit sisältävät työpajan ohjeistuksen, tarvittavat välineet kuten kuvalliset pelikortit työpajassa tarjottuun peliin. Linkin takaa löytyy nuorten rahankäyttöön, kesätöiden hakemiseen ja pelikäyttäytymiseen liittyvien teematuntien materiaalit.

Nuorten rahankäyttöön liittyvä teematunti:

”Rahakramppi on Lahden nuorisopalveluiden Nuorisotiedotus Hurinan kehittämä oppituntimainen menetelmä, jonka suunnittelussa ovat mukana olleet nuorisotalon opiskelijat. Menetelmä on vapaasti käytettävissä nuorisotyössä yms. ja sen sisällöt ja elementit muokattavissa.”

Nuorten kesätöiden hakuun liittyvä teematunti:

”Kesäduuniblues käy läpi koko kesätyöprosessin työn etsimisestä työtodistuksen saamiseen. Menetelmä on suunniteltu erityisesti ensimmäisiä kesätöitä hankkiville nuorille, mutta se toimii myös kokeneempien kanssa. Erityisesti aiantunteinen haastatteluharjoitus on saanut nuorilta kiitosta.”

Nuorten pelikäyttäytymiseen liittyvä teematunti:

”Lahden nuorisopalveluiden Nuorisotiedotus Hurinan uusi menetelmä Dream Game on vankka askel pelikasvatukseen. Nuorten ryhmät toimivat pelitaloina, joiden tarkoituksena on suunnitella digitaalinen hittipeli. Menetelmä on itsessään peli, jossa pisteitä saa pelisuunnittelun haasteisiin vastaamisesta, luovuudesta ja tiimityöskentelystä. Hauskan pelityöstön ohella käsitellään vakavia aiheita kuten ikärajojen merkityksiä ja liikapelaamista.”

Lahden nuorisopalveluiden luvalla jaettu osoite Google drive kansioon, josta löytyy teematuntien materiaalit.

<https://drive.google.com/drive/folders/1rDzyEzLywupSf6U5abnijQ2ztLeB7ANu>